

1. Flaccij s. Matth. M. y. s. figurae spiritus
sancti. 1572.

2. ——— Censura de libro: untorvrist
1572

3. ——— de Augustini et Manichoe-
rum sententia in controver-
sari peccati. 1572

4. ——— Declaratio sententia de
originali peccato. 1572

5. Spauzenberg s. Cyriaci: / or Kläprung
von der falschünd. 1572.

6. Jreni: / Christoph: / aliarumq
w. ständtlich wozu von falsch.
sünd. 1572.

7. Spauzenberg s. Cyriaci: / Rinder
briefft von der falschünd.
sünd. 1572.

8. Coelestini / Joh. Fried: / w. ständtlich
von der falschünd. s. i. c. 1570

9. Flaccij / Matth. M. y. s. w. ständtlich
von d. l. i. s. s. i. n. d. e. g. e. i. s. t.
gläub. 1570.

10. petrei s. Henr. s. themata, de
peccato originali, plebic
1572.

- 11. In theologia zu Jena
 vñ für den sacramentibus
 catechismo et libro zu Wittenberg
 Jena 1571.
- 12. Bizand Joh. de propositione
 bona opera retinent salutem,
 Jena 1571.
- 13. In theologia zu Jena
 vñ für den Fallpunkt der
 sacrament für Jena zu Wittenberg
 1572.
- 14. Selnerus. Nicolai diff. in
 actorum 3. Wittenberg
 1571
- 15. In theologia zu Jena
 vñ von D. Major. Testament.
 Jena 1571.
- 16. Menij. Caselij gratiarum
 actio pro victoria Augusto
 Duci Saxonie concessa Wittenberg
 1567.
- 17. Hesthusij. filenij. Frage: ob
 in quibusdam rebus unius
 benevolentia communis facta
 potest. Jena 1572

1

SPIRITVS S. FL

GVRAE AVT TYPI ORL

GINALE PECCATVM

depingentes:

REFVTATIO PELAGIA-

norum Spectorum.

S. S. Christophorus Welser

ORIGINALE peccatum nusquam ita plenè, copio-
seq; describitur, vt Rom. 5. 6. 7. & 8. Ibi affirmat Apo-
stolus, illud esse Vim quandam præpotentem, regnan-
temq; in toto homine. Edentem rationalis naturæ opera
variorum vitiorum, cupiditatum & actualium peccato-
rum, Militantem malitiosissimè contra Deum legemq;
eius, accusantem & nouum hominem, ei seruire conan-
tem. Conuenit cum hoc Christus & tota scriptura, acce-
dente etiam eius fido interprete tertio Helia, quod sit ip-
sum Cor, Mens, aut Ratio cum omnibus suis præstantissi-
mis viribus. Confitetur & Augustinus Apostolo ibi pecca-
tum esse ipsam carnem concupiscentem contra spiritum,
libro de Ciuitate Dei 15. capi. 7. & toties definiens, pecca-
tum Originale esse concupiscentiam. Quod eius prædica-
tum disertè exponit Apologia, quod sit ipsamet corrupta
Natura, sitq; ea vis, quæ quærit carnalem sapientiam & iu-
sticiam, ijsq; bonis confidit, contemnens Deum &
eius iusticiam. Estné istud accidens separa-

bile, aut potius nobilissima

essentia? *H. G. Walbaum*

Salsfeldia . 1745.

Anno M. D. LXXII.

AB 154093

SPIRITVS S. FL
GVRAE AVT TYPI ORI
GINALE PECCATVM
depingentes:

RO & orent omnes p̄j filium uiuentis Dei, unicum il-
lum Emanuelem & Michaëlem nostrum, ut illustret ac
conseruet ueritatem suam, protegat Ecclesiam, & sub pe-
dibus eius conterat Satanam furentem, & infinita scan-
dala intricando ueritatem spargentem, ob promissam
misericordiam & ueritatem suam, gloriamque nominis sui, & hominum
salutem, Amen.

Cum in controuersia aliqua, aut etiam alia tractatione, scriptor cer-
tam propositionem initio constituit, eamque abundè explicat, & protesta-
tur eum esse suum scopum aut sententiã, eoque se omnia dirigere: tum sanè
æquum est, & id fieri solet, ut cum postea obiter eandem propositionem,
aut alias conclusiones eò spectantes profert, omnes ad illud fundamentum
explicationemque à lectoribus attemperentur, & secundum illud intelli-
gantur. Quod ante omnia æquum fieri est in Ecclesia, ubi summus candor
& studium querendæ ueritatis uigere debet.

Iam ego initio mei tractatus, Clauis secundæ inserti, & iam ante quin-
quennium impressi, copiosè simul et diligenter meam propositionem cir-
cumscripsi, ostendens primò de subiecto, me non loqui de peccato in gene-
re, sed tantum de originali, aut potius eius parte principali, excludendo
nempe reatum, etc. Non etiam de peccato orig. in abstracto, sed ut est in
singulis hominibus iam corruptissimis, nõ ita quoque usurpare hanc uocem,
uti philosophia & communis uulgi usus, sed ut scriptura, eamque rem pro
peccato habere, quam lex Dei & Apostolus Paulus, præsertim Ro. 5.6.
& 8. pro peccato originali describat & accuset.

Circumscripsi etiam ita prædicatum, quod non loquar de substan-
tia quadam habente suam propriam materiam, diuersamque ab homine,
quæ sit à Satana creata, ut Manichæi delirârunt, teste Augustin. lib. 1.
contra Iul. Non etiam de toto homine, sed de eius nobilissima regnanteque
parte, seu de eius ratione aut libero arbitrio, idque non simpliciter, sed

A 2 de for=

*De peccato originali
de p̄j in At...*

*Thyrcus dicit de
no loq de p̄j
mine.*

de forma eius, quatenus ea pars antea quidem fuerat conformis Deo, uer-
raq; eius imago, & fons omnis boni, nunc autem est tota per illam primi
hominis ruinam inuersa, corruptaq;, Diabolo conformis, atrocissima Dei
hostis, & fons omnis actualis peccati.

Eandem circumscriptionem meae propositionis exposui multò copiosi-
us & plenius in libro Nosce, pag. 45. & 232. usq; in finem, sic & in libel-
lo de Occasionibus errorum, praeterea in Defensione copiosius ac saepius.
Deniq; quid tandē crebrius repetitur in omnibus istis meis scriptis, quàm
quod loquar potissimum de summo hominis gradu aut libero arbitrio, idq;
quatenus is prius quidem fuit Deo conformis, nunc autem per illam Sa-
tanæ trucidationem est factus Deo inconformis aduersusq;.

Ad eam meae propositionis explicationem deberent candidi lectores
semper uigilanter respicere, & omnia ad eum intellectum referre, neque
credere illorum calumnijs, qui carnalissimè omnino more ac intellectu Ni-
codomi, spiritualia carnaliter metientes & mentientes clamant, me dis-
cere totum hominem, aut certè totam eius formam essentialem esse ini-
tiò abolitam, & nouam à Satana conditam. Cæterumquè multipliciter
mihi scopus & status istius causæ inuertatur, ostendi in Confessione tunc
mox initiò, tunc in ternione A. & O.

Istam uerò distinctionem & circumscriptionem, de essentia formali
aut forma essentiali corrupta, & planè ex optima imagine aut essentia
in pessimam Satanæ imaginem transformata, non meo arbitrio aut teme-
ritate aliqua excogitauit: Sed quia Paulus Rom. 6. ac 7. & Christus to-
taq; scriptura passim testantur, illud summum malum & originem omnis
actualis mali in homine, esse ipsammet nobilissimam hominis partem aut
potentiam, quæ in toto homine dominatur, nempe Cor, peruersum spiri-
tum mentis, Mentem uanam, Intellectum cæcum, & totum sensum car-
nis: Deindeq; cum spiritum mentis iubent ita renouari ac transformari,
(quo ipso uerbo scriptura utitur) ut is exuat ueterem hominem, & indu-
at nouum. Praeterea quia faciunt triplicis imaginis hominis mentionem,
illius primæ Dei imaginis, in qua est creatus Deo conformis: illius secun-
dæ, in quam est per illud, Morte morieris, ab homicida Satana transmu-
tatus, quæ uocatur Vetus Adam, & in qua genuit omnes posteros: Et de-
niq; istius nouæ, per regenerationē resituta, qua rursus incipit esse Deo,
& eius legi conformis.

Ita igitur

Ita igitur in ista materia indicat Scriptura potissimum illam summam nobilissimamque partem hominis, nempe illum olim à Mose dictum spiritum uitæ, à D. Virgine autem Mentem cordis, & à Paulo spiritum mentis, eiquè tres sibi inuicem succedentes imagines aut formas, in quas transmutari, & transformari potest & debeat, adscribit.

Sic & wigandus ipse in libro de Homine, istam essentialem transformationem hisce uerbis describit: Etsi mansit corpus & anima hominis, exuta tamen & spoliata sunt suis Substantialibus seu propriissimis proprietatibus imaginis diuinæ, quibus successit impuritas & malitia. Et corpus quidem portionem suam, quam de imagine Dei habuit, ut supra diximus, penitus amisit, & tanquam scoria de argento remansit. Anima uerò, licet ipsa quoque ueluti Scoria ex auro purissimo, & quidem multò deterius quiddam facta aut commutata sit, tamen quæ scintille, reliquæ seu uestigia de imagine Dei in ea remanserunt, explicandum est, in quibus nimirum homo à brutis tamen differt, etiam in hac uita.

Item fol. 76. Ad hunc modum sacra Scriptura dicit, mansisse quidem COR (quo uocabulo præcipuas, aut rationales in homine partes seu uires comprehendit) sed corruptum, sed immundum, sed uanum, sed peruersum, imò denique horrenda metamorphosi ex corde spirituali in lapideum & adamantinum, ut scriptura loquitur, immutatum, perinde ac si aurum & argentum uersum esset in plumbum, aut scoriam, aut uinum in acetum uel aquam: Quibus similitudinibus hæc teterrima substantialisq; fermentatio aliquo modo depingitur, etiam ab ipsa Scriptura.

Item fol. 78. Non enim tantum sauciatio in naturalibus, sed primus amissio præcipuarum rerum ex substantia facta est, quæ quidem ipsi substantiæ increatæ atq; implantatæ fuerunt, et ad formam essentialem hominis in natura integra pertinebant. Deinde non modò uulnera, sed res multo tetriores successerunt, quæ nunc in natura corrupta posituum malum sunt.

Item fol. 92. Anima uerò corpori unita in sua substantia etiam impura, ac ueluti ex auro purissimo in scoriam immutata est, & destituta præcipuis ac summis proprietatibus ac facultatibus, quas debbat habere, si natura integra mansisset: est infirma, imò

insuper detestanda malitia prædita, ut contra DEVM cogitet & agat.

Item fol. 93. Cum tota anima sit peccato non minus quam ipsum corpus corrupta & transformata, sine dubio & illa pars eius, quæ mentis Substantiam præbet, deprauata est.

En audis eam non accidentium tantum alterationem, sed etiam ipsius essentia transformationem apertissime asserere.

Illam igitur optimam formam, ex qua est facta ista horrenda transformatio, fuit illa prima imago Dei & iustitia Originalis. & ista forma, in quam homo est mutatus, est imago Diaboli & iniustitia aut peccatum Originale, & postremo illa in quam rursus transformamur, est noua imago Dei.

Ita non ex meo cerebro, sed ex scriptura, consentientibus etiam alijs Doctoribus, sumpsi istam distinctionem, de nobilissima hominis parte, deque eius duabus imaginibus & formis aut essentijs formalibus, et de essentiali anime TRANSFORMATIONE.

Verum ut tanto melius ista tam difficilis quæstio cognosci percipi que etiam à rudioribus possit, proponam breuiter plures aptissimasque picturas aut similitudines, quibus in hoc ipsum data opera propositis, Spiritus S. nobis istam tantam rem, in tota Scriptura ante oculos, expressit depinxitque. Quibus expositis postea etiam aliquid de contrarijs Spectris imposturisque Satanae suum Pelagianismum instaurantis dicam.

I. Primum Deus ipsum serpentem, Adami omniumque hominum, iam pro dolor, patrem & præceptorem dominumque, cum antea (ut ex textu Lutherus bene coniicit) animal erectum, speciosum, ingeniosum & generosum esset, ita sua maledictione (res optimas, teste Luthero, in pessimas uertente) in tetram formam conuersum, in terram prostrauit, & ad tristem uictum relegauit, uti doceret eius semen homines, quod ipsi quoque perinde animo ipso (quo uel maxime debebant esse, ut Apostolus loquitur, familiares, domestici & filij Dei, suamque conuersationem in caelis habere) iam toti terrenis curis & nugis, imò & uitijs ac sceleribus uenenisque affixi sint, & in illis infernalibus lustris dies ac noctes fœdissime uoluentur: Et quod peius est etiam perinde Deo hostiliter aduersentur, ut serpens homini & Satan Deo ipsi. De quo nos etiam ipsa uina
expe

experientia nostrae tetrae uitae coarguit. Vbi manifestissime apparet, tum ex simili, tum effectis, ipsam intimam formam essentialem reginae rationis plane inuersam transformataeque indicari.

II. Secunda similitudo aut pictura huius Originae ruinae in eo proponitur à Deo primis parentibus, quod iuxta illam seuerissimam Dei sententiam, Eadem die Morte morieris, mox uident corpora sua mutata esse: exuta nempe illa corporis ipsius inuiolata ualetudine, & coessentiali immortalitate ipsa, gloriosaque specie, & quasi quadam maiestate, qua antea fulserant, aliisque praecclarissimis dotibus ac uiribus corporis. Quo significatum est, sic ipsorum illum internum nobilioremque hominem aut spiritum uitae, animam rationalem, esse uerè nudatum, in illo diuino intellectu & uoluntate, optimè omnia sua obiecta, Deum eiusque uoluntatem ac cultum, seipsum, suumque finem ac officium uerumque bonum, & omnes creaturarum naturas sermonemque de ipsis scientem aut intelligentem, uolentemque ac eligentem, & omnibus reliquis uiribus prosequentem, imò & ipsa illa spiritali immortalitate aut uita beata.

Quare uerè iam anima facta est nudata, & rasa quaedam mortuaque & omni bono carens ac mendicosa tabella, ut Aristoteles & alij Philosophi olim disputarunt, fortè etiam auditione illam primam nudationem accipientes.

Neque tamen solum spoliatum est corpus sua dignitate bonique maxima ex parte, sed etiam recipit in sese semen mortis & omnis generis morborum, ut totus ruat in priuationem suae formae, seu habeat Naturam, quae est uerè magis principium assidui motus seu interitus, quam quietis seu uitae, ut Physici loquuntur. Sic sanè & anima seu interitus ille homo uerè principia causasque mortis et omnis mali in sese recepit, iuxta illud: sensus carnis mors est, & inimicitiae contra Deum, neque eius legem aut uoluntati subijcitur, aut subijci potest.

III. Tertia similitudo est, quod sicut primos parentes pudet suae illius Nuditatis externae, mendicitatisque, & defectus omnium honorum, eoque coguntur sese tum tegere, tum etiam munire contra coeli iniurias: ita eosdem pudet internae Nuditatis conscientiae & praeuae mentis suae, quem internum hominem, iam uerè, & Philosophi differunt, rasam tabellam existentem, unam cum suis posteris, coguntur uarijs scientijs, uariarum rerum et multis habitibus, ceu quibusdam undique praecario cor-

rogatis

rogatis emendicatisq; et malè consutis pannis, munire: Alloqui certè nec terrenam quidem istam uitam agere possent.

Conantur quidem illi, unà cum omnibus posteris, etiam suum illum internum hominem conscientiamq; perinde mendacijs & prauis excusationibus, posteriquè prauis expiationibus, religionibus et cōmentitijs iustitijs coram Deo tegere, sicut foris ficulneis folijs corporis nuditatem ualebant: Sed frustra, nisi uestiantur aureo uellere agni Dei, per illud uellus aut pelles significato, Apoca. 3. Stultè clamant diues sum, & uestitus formosusquè.

III. Caput serpentis aut draconis, Genes. 3. et Psal. 74. in isto eius semine per benedictum semen conterendum, non tantum Lutherus ac ueteres intellexerunt de pessima ista Satane imagine, aut Originali peccato, naturaq; filiorum Diaboli: Sed etiam Scriptores noui testamenti, qui docent, Christum ad hoc ipsum uenisse, uti destruat opera Diaboli, nempe mortificet, crucifigat ac sepeliat ueterem hominem, corpus peccati, carnem, &c. Iohan. 3. Romanor. 6. & 7. Ephes. 4. Coloss. 2. & 3. Ephes. 5.

V. Satan factus ex pulcherrimo fulgentissimoq; Angelo lucis horrendus spiritus tenebrarum, est omnino quoddam antitypon hominis, præsertim anime corruptæ. Nos enim sumus eius imago, & nō frustra filij ipsius dicimur. Pulchrè enim nos factis, mendacio & homicidio, odioquè uerbi Dei patrizantes, ipsi similes, ac ex eo natos esse Christus testatur, Ioa: 8. & 1. Io. 3. Quod autem Satan sit essentialiter inq; ipsa arbore transmutatus, testantur eius pessimi fructus, testantur & picturæ bonorum & malorum Angelorum in scriptura propositæ, per externam speciem, internam eius essentiam naturamq;, aut formam nobis depingentes.

VI. Genes. 5. Proponuntur due contrariæ picturæ aut imagines, Altera, in qua primus homo est à Deo optimè formatus, in similitudine & imagine sua: Altera, in quam ipse iam post illam suam horrendam, spiritualemq; ruïnã est transformatus, & in qua suos liberos posterosq; genuit, pessima nempe arbor pessimas propagines, & pessimus coruus pessima oua, pullosquè generans. Sicut igitur hæc posterior imago, terreni Adami essentialis imago aut forma est (Omnia enim gignentia gignunt sibi ipsa essentia simile) sic & illa prima imago Dei fuit ipsa forma essentialis animæ.

VII. Sco

VII. Septima similitudo picturaq; est, quod sicut Deus prius ita ipsam terram efficacem operosamq; ad bonū condiderat, ut (sicut Poëta inquit) pro suæ naturæ summa bonitate, sponte sua optimas arbores & fruges nullo cogente ferret, postea autem maledictione irati Dei adeo est inuersa, ut quantumuis ingenti labore excolatur, optimoq; semine conseratur, ferat tamen spinas & tribulos: Sic etiam anima totusq; homo, ex terra sumptus, & filius terræ, antea quidem pro sua præstanti bonitate, natura aut optima forma ultrò præclarissimè suo officio defungi potuit, & aliquandiu etiam defunctus est: Donec uenit pessimus ille magister, mendax & homicida, cumq; seduxit & horribiliter trucidauit, ac in hoc triste spiritualeq; cadauer redegit, transformauitq;.

Nunc uerò contra idem homo nullis humanis aut diuinis institutionibus & adhortationibus, minis ac promissionibus, poenis aut beneficijs cohiberi potest, quin perpetuò importunissimè tumultuetur, & suuenter ruat contra Deum, omnemq; pietatem ac honestatem. Hunc ergo quasi librum aut concionem poenitentiae proposuit Deus homini ante oculos, tristi perpetuoq; labore colendo legendum, ut ex suæ matris malitia suam homo, causa omnis mali, cognosceret, utq; certò animaduerteret, quod sicut ipsa tibi, multum in illa excolenda sudanti, pèssimos fructus proferat, ita ipse etiam multò peiores suo domino & magistro Deo ipsi.

VIII. Illa quoque horrenda pictura nimium crassè clareq; humani generis, summā tristiissimamq; ruinam expressit, quod primi parentes mox in suis primis charissimisq; filijs coacti sunt spectare, tum Cainum uerè spiritualiter mortuum, utpote pèssimos fructus ex prauo thesauro cordis ubertim edentem, uidelicet prauum cultum falsamq; doctrinam contra Deum, inobedientiam erga ipsos parentes, atrocissimum odium & furorem contra unicum fratrem: Postea etiam eiusdem parricidium desperationemq;, & plenam reiectionem à Deo spectarunt, quem sui posteri sunt imitati. Viderunt etiam primum cum gaudio, tum in sese, tum & in Abele filio, aliquam instaurationem illius primum deperditæ spiritualis uitæ ac imaginis Dei. Tum denique ingenti cum animi cruciatu spectarunt tristiissimum illud facinus parricidij & deformissimum cadauer Abelis: Multumq; inde secum cogitarunt & contulerunt ac commentati sunt, quomodo in ipsis totum genus humanum à latrone Satana spi-

B rituali

ritualiter trucidatum sit, ac in formam horrendi spiritualisq; cadaueris redactum transformatumq;, quod iam Deo, Angelis & toti rerum naturæ uenenatè foeteat, & unde omnia illa aliq; infinita & ingentia mala proueniant & prouenient.

IX. Infana structura turris Babel usq; in cœlum tendentis, pingit illorum primorum terrigenarum inuito lehoua diuinitatem affectantium nefarium conatum: sicut & descendens eiusdem Domini maledictio confusio & dissipatio illorum exprimit humani generis maledictam, diffictam confusamq; naturam: Adeo ut in summis partibus nobilissimisq; potentijs, uel etiam in toto homine sit mera confusio, dissensio, seditioq; & plusquam ciuile bellum usque adeo, ut alia pars aliam non intelligat, nec adiuuet, sed potius oppugnet hostilissimè. Quare iam totus homo totumq; genus humanum est una horrenda turris Babel, nempe mera confusio & habitaculum, lustrumq; omnium immundarum & uenenatissimarum bestiarum.

X. Octaua similitudo est, quod sicut terra Sodomæ illa horrenda Dei pœna partim prorsus abolita est, partim planè in contrariam quandam naturam essentiamq; unâ cum arboribus ipsis & fructibus est transformata, ut terra quidem ipsa pro uliginosa, uiscosa & densa pinguiq;, facta sit arenosa & saluginosa Deut. 29. & ut arbores ferant fructus, habentes quidem foris pulchram speciem, sed intus plenos fumo, fauilla & cinere, utquè uites ferant botros plenos liquore amarissimo & uenenatissimo, ut est fel draconum: Sic planè homines per suum lapsum, apostasiamq; & trucidationem Satanae sint inuersi in pessimam naturam. Neque hæc mea quedam diuinatio est, sed Moses ipse ita exponit istam picturam corruptæ hominum naturæ, Deute. 32:

Lutherus ex eadem illa Sodomæ subuersione sumit, & illam figuram, quod perinde homo inuersus sit, ut Vxor Loth in Statuam salis. Vide eius commentarium super Psalm. 90.

XI. Nona pictura, & grauissimum testimonium induratæ corruptissimæq; naturæ hominum est præputium & circumcisio, quam multa scriptura ueteris & noui Testamenti ad declarandam hanc ipsam doctrinam inculcat: Docensq; perinde ut glans, ne ledatur, illa cute contegit.

Ita & Cor hominis sit pessima quadam, & planè lapidea, aut etiam adamans-

ad diamantina natura, cute aut thorace indutum, & uerè habens triplex, aut etiam multiplex circa præcordia ferrum, ne ullum uerum sensum boni aut mali habeat, aut ullos ictus pulsusue uerbi Dei, minas aut promissiones, sentiat eiusue afficiatur. Quare monet oportere circumcidi corda nostra, imò etiam lacerari & excindi illà lapideam naturã cordis, per ueram regenerationem, transformationem, & noui spiritualisq; cordis creationem, ac uisæ legis Dei, uiuam inscriptionem, ut cor ac mens nostra non sit amplius rasa, omniq; bono spoliata & mendica tabella.

Lutherus etiam illam uerissimam eruditissimamq; doctrinam hinc sumit, quod circumcisio diuinitus seuerissimèq; mandata significet, illa quasi mutilatione fontis ipsius nature uitæq; hominum, totam naturam esse Deo eiusq; legi aduersam & uerissimum peccatum, neminemq; de iustissimi illius domini populo familiãq; esse posse, nisi qui istum ueterem Adamum exuat.

XII. Decima pictura aut similitudo est in diluuij submersione primi illius impij mundi, qui uocatus est à Deo, C A R O, Genes. 6. & in tenebrofi illius Deoq; inimici Ægyptij suffocatione in mari Rubro, (qui Crocodilus sæpè in Prophetis satanam & tyrannum carnem signat) euadente spiritali gente filiorum Dei: Vbi significatum est ipsam carnem & carnalem hominum naturã esse Deo, eiusq; legi aduersam, exosam & abominabilem, eoq; uerè peccatum, & tantum eos esse filios Dei, qui ex gratia à Deo electi per eius spiritum, & benedictum semen in filios Dei regenerantur. Hosce typos etiam Petrus ac Paulus nostræq; Ecclesie, in formula Baptismi, ad regenerationem, seu ad ueterem hominem abolendum, & nouum ex spiritu & aqua gignendum transtulerunt, ut id non sit meum figmentum.

XIII. Deus subinde reijciens filios carnales, idq; primogenitos uel sanctissimorum uirorum, ut Abrahami & Isaaci, Isai ac Dauidis, & deniq; reijciens totum Israelem, eligensq; tantum eos, quos ipse sibi per promissionem genuit, quosque sibi in Isaaco illo suo spiritali adoptauit & sanctificauit, ut sumus nunc nos gentiles: Satis liquidò docuit, totam istam carnem eiusq; propagationem, et quicquid in homine est, sibi suæq; legi planè esse inconformem, uerumq; & abominabile peccatum: ideoq; oportere hominem prorsus renasci nouamq; creaturam fieri, si filius Dei censeri debeat: Cùm non ij sint filij Dei, qui ex carne & sanguine isto

corruptissimo etiam sanctissimorum patrum aut omnino ex uoluntate uirum nascantur, sed tantum qui ex Deo, coelestique illa matre Gratia, per eius promissionem et spiritum, Iohan. 1. Galat. 3. et 4.

XIIII. Fermentum seuerissime arcet Deus à suo agno Paschali et à sacris suis: quo significatum est, hominem, cum sua industria omniq; artificio, esse iam ipsa natura reuera Deo exosum et abominabilem. Quare Paulus interpretatur fermentum, non tantum corruptos mores ac doctrinam, sed etiam ipsam hominis corrupti essentiam, aut ueterem hominem: Iubens nos expurgare totum illud ueteris naturae fermentum seu original. peccatum, ut simus noua MASSA, sicut per imputationem et inchoationem regenerationis potenti manu Dei coepti sumus refingi, fieriq; massa azyma.

Indicatur simul in eodem typo horrenda transmutatio et transformatio primi hominis, ex illa sincerissima massa, in istam fermentatam aut potius uenenatam, et rursus debere potente Dei regeneratione istam fermentaceam massam fieri sinceram dulcemq; ac naturalem, ut olim initio sumus conditi ab illo optimo architecto aut creatore, in sua imagine. Ita essentialis formae hominis immutatio expresse depingitur, indicaturq; original. malum esse istam tristem formam praesentis nostri fermenti. Conuenit cum ista transformatione fermenti illa Isaiæ de auro et argento purissimo, mutato in scoriam foedissimam, aut uino mutato in aquam uel uappam.

XV. In lege Mosaica ritibusq; plurimae omnino sunt picturae, tum ruinae, tum et instaurationis generis humani: Sed nos tantum illam proponemus, quod cum Moses ex mandato Dei sanctificasset et purificasset illum electum, et ex sanctissimis patribus natum populum, adduxissetq; ad Deum, ut ex ore eius legem audiret: non potuit populus, ob corruptissimam naturam pessimamq; conscientiam, aspectum, uocem, et praesentiam Dei ferre, sed potius contra refugiens eum, petijt mediatorem hominem, (sicut nec Petrus homo peccator Iesum Deum ferre potest) quem nec ipsum paulo post, ob diuinum eius fulgorem legisq; maiestatem, tolerare potuit, sed necesse fuit uelum faciei Moysis imponi: quo significatum est, corda Israelitarum horrendis et plusquam Aegyptijs tenebris esse occaecata, eoq; etiam legem Dei ipsis esse uelatam, ita ut eam intelligere prorsus nequeant. Sicut id. Paulus copiosius exponit, 2. Corint. 3.

2. Corint. 3. De qua re habes etiam nostrum quendam tractatum im-
pressum unâ cum disputat: Vumariensi, titulo, De Velamine Mosis eius
que detractio. Sic & olim Philosophi experientia edocti dixerunt,
hominem instar uespertilionum ad meridianam lucem ueritatis cæ-
cutire.

XVI. Innumera illa sacrificia, cum sanguinis effusione, imò & plena
uictimarum exustione, significarunt tantam esse magnitudinem iniusti-
tiæ humanæ, tamq̃ esse ipsam Naturam hominum corruptissimam, &
merum peccatum, totumq̃ ueterem Adamum, Deo penitus abominabi-
lem, ut non lotio tantum aliqua expurgatioq̃, & quasi sanatio eius à se-
uera Dei iustitia requiratur, sed simpliciter ipsissimus interitus, tan-
quam rei omnium pessimæ. Verum ingenti Dei erga nos hostes eius mi-
sericordia & mirabili dispensatione factum est, quod istud peccatum
unâ cum suo stipendio morte, sit in alium translatum, nosq̃ uetere Ada-
mo spoliati, ac Christo commortui & consepulti cum eodem in nouum
hominem resuscitemur.

XVII. Commodissima omnino est illa pictura aut similitudo nostræ
extremæ corruptionis aut degenerationis ex optima natura in pessimam,
quod Spiritus in tota Scriptura confert hominem cum arbore olim opti-
ma, degenerante in pessimam, & cum uite nobilissima degenerante in la-
bruscam aut uitem Sodomiticam, Isa. 5. Jer. 2. Deut. 32.

Sic & Christus sæpè nos confert cum ficu palmitibusq̃ sterilibus,
& cum tribulis ac spinis, cumq̃ uinitoribus & subditis rebellibus. Imò
etiam nos uocat stramen exurendum ac plantationem Satanae, & Pau-
lus dicit nos esse oleastrum, quam similitudinem copiosè Ireneus expo-
nit. Quin etiam confert nos Christus cum zizania, sicut sæpè fit, ut uitio
soli bonum semen tritici siliginis aut hordei degeneret in lolium, & om-
nia semina subinde magis degenerant, teste experientia.

In talibus igitur degenerationibus, non solum res optima in pes-
simâ transmutatur, sed etiam essentialiter transmutatur, dum forma es-
sentialis ipsaq̃ intima Natura prorsus inuertitur. Sicut in libro Nosce,
106. Ostendi iam quoque, teste Virgilio, semina & arbores & degene-
rare omniaq̃ ruere in peius, & uicissim maxima cultoris industria posse
aliqua mitescere, ac quasi cicurari. Sic sanè Spiritus sanctus uult doce-
re, ante oculos proposita nobis pictura, homines ex optima arbore uiteq̃

B. 3. nobilif-

mobilissima, amissa illa nostra specifica natura aut bonitate coessentiali, quæ fuit imago Dei, inuersos transformatosq; esse in contrariam pessimam, accepta specifica natura aut prauitate, quæ est imago Diaboli. Quam nostram essentialem arboris uitisq; istius degenerationem naturæq; intus inuersionem, etiam pessimi mores, operæue nostra præsentia, collati cum illis prioribus primi hominis, liquidò testantur.

XVII. Christus illam quoque nostræ ruinæ picturam nobis considerandam contemplandamq; proponit, quod docens nos discernere non tantum ueros doctores à falsis, sed etiam quosuis uerè pios aut renatos ab impijs, iubet nos fructus ipsos contemplari. Sanè cum nos miseri homunciones intus latentes rerum naturas prospicere nequeamus, communissimè usitateq; easdem ex ipsarum effectis discernimus. Neque enim regula ista omnium eruditorum communis experientia & Christi ipsius fallere potest, quod ex effectis intima natura causarum cognoscitur: Si quidem etiam quæuis causa, pro suæ naturæ bono aut prauo ingenio ac uigore producit bonos aut prauos fructus effectusq;. Eodè faciunt illa, Ex abundantia cordis os loquitur, & Ex ore tuo te iudico. Item malus & bonus homo profert de thesauro cordis sui, &c. Aut facite arborem bonam, & fructus bonos aut contra. Quomodo uos potestis bona loqui, cum mali sitis?

Sic & Ioannes eius Apostolus iubet ex operibus ac moribus bonis aut prauis discernere filios Dei, & filios Diaboli, & illud latens Deum aut Satane semen in eis, nempe ipsam imaginem Dei ac Diaboli. Quare hac pictura aut typo docet nos Christus conferre opera Adami sequentia lapsum cum præcedentibus, ut inde liquidò perspiciamus, quam longè alia natura intimumq; ingenium & cor aut mens fuerit in illo Adamo lapso trucidatoq; aut genuinè serpentis, quàm antea fuerit in illo uiuo & imagine filioq; Dei, & quantopere homo initiò sit mutatus ac transformatus per illud, Morte morieris.

XVIII. Deus Ieremiæ 13. pingit corruptionem generis humani per succinctorium Prophetæ, quod ex mandato ipsius repositum ab illo sub petra, tandem repertum est planè putre. Exponit enim Deus ipse applicando eum typum, se quoq; genus humanum sic sibi penitus adiunxisse, sicut homines solent indusium aut succinctorium intimo corpori applicare: Verum iam genus humanum planè corruptum, sibiq; inutile & abomi-

abominabile factum esse. Apta sanè pictura erat: Ibi enim & idem erat
individuum succinatorij, aut potius quasi cadauer umbræ; eius, & tamen
tota essentia planè putris corrupta; aut destructa. Non ergò est uerum,
quod non possit corrumpi alicuius individui essentia, sine plena eiusdem
abolitione. Sed Deus istam uerè corruptam putridamq; et mult ipliciter
mortuam essentiam hominis rursus uiuificat.

XX. Ieremiæ 17. & 18. Agitur (ut etiam antagonista consentur)
ex professo de Origin: peccato. Ibi igitur postquam Deus descripsit mul-
tis pessimam cordis humani naturam, tandem proponit picturam uasis
testacei, quod primum figulus formabat, quodq; ei in manibus corruppe-
batur: Ita ut rursus necesse haberet totum refingere in formam nouam
optimamq;. Id igitur exponit Deus de genere humano, quod semel post
primam formationem corruptum destructumq; rursus reformet. Quam
locum doctrinamq; pulchrè Prosper expressit, inquiens: Unus ille Deus
qui fecit, reficit, Vasq; nouum ex fracto fingit uirtute creandi. Eodem
modo & Epiphanius hunc locum Prophetæ exponit, Tomo primo, lib. 2.
Contra hereses. At nunc contra quidam canunt: Unus Deus uas contami-
natum abluit uirtute lauandi.

Sic etiam sepè aliàs comparat se Deus figulo & nos luto in nobis
conuertendis regenerandisq;, ac in nouos homines formandis & refingen-
dis. Congruit item cum hoc, quod Gen. 8. ipsum cordis humani figmen-
tum aut figulina massa (nam id uocis ibi est) dicitur esse pessima, ut for-
tè hoc typo Deus ad illam descriptionem original: peccati cordisq; respe-
xerit, & necessitatem refingendi illius hominis declarauerit testatusq;
sit, sicut & Psalmus dicit, Tu D. Deus nostri figmentum nostrum.

XXI. Ibidem & alibi proponitur natura hominis consideranda, in
similitudine aut exemplo scripti. Dicit enim peccatum esse inscriptum,
& penitus insculptum stylo ferreo & ungue adamantina in tabulis cordis
humani. In omni scripto solent esse duo, primum quidem ignobilior pars,
aut quasi materia, nempe tabula, membrana, carta aut quidpiam simile,
& porro illa nobilior pars, quæ ceu formæ naturam obtinet, nempe ipsa
inscripta sententia aut doctrina. Iam Deus initio ita fabricauerat ta-
bulas cordis aut mentis nostræ, ut in his esset non tantum illa ignobilior
pars aut

pars, aut ceu materia, sed etiam illa præciosior, nempe intellectus sua innata uel naturaq; , ac sine omni doctrina, intelligens omne uerum, & distinguens à falso, & uoluntas uolens bonum & fugiens malum, unâ cum alijs uiribus promptissimè seruientibus hisce summis. Illam diuinam inscriptionem initio factam, quæ propriè fuit imago Dei iustitiæq; Original: & quæ dedit homini illud nobilissimum esse, ut filius Dei uocaretur, describit Paulus, Rom. 2. & uocat id cum legem, tum etiam opus legis inscriptum cordi hominis, qua homo sua sponte nulla externa lege aut doctrina coactus suum officium fecerit. Ob quam inscriptionem natura est, aut creationis homo sit sibi lex & lux Deum agnoscens. De qua diuina scriptura etiam Psal. 40. Christus de sese pronunciat inquit: Lex tua in corde meo.

Illam uerò diuinam inscriptionem Satan occidendo & peruertendo ac transformando hominem, planè erasit ac deleuit: ut iam uerè simus tabella quædam ab illo latrone spoliata, nuda rasaq; ab omni bono: Et insuper inscripsit suam horrendam legem, urgentem perpetuò hominem ad omne malum, nempe dum illã summam uim potentiamq; aut reginam rationem ex optima natura planè in contrariam naturam inuertit & transformauit. De ista nefaria inscriptione hîc loquitur Ieremias. Paulus quoque huc respiciens, peccatum uocat **LEGEM** quandam, propterea quòd sicut omnis Lex, tum sententiam certam continet, tum etiam auctoritatẽ, aut uim mandandi, aut cogendi ad obedientiam. Sic & peccatum originale aut imago Diaboli, tum præscribit astutissimè nobis certam quandam prauam sententiam cupiditatum & actualium peccatorum, contra Deum & proximum, omnemq; iustitiam, tum etiam potentissimè urget membra nostra, tanquam sua quædam instrumenta, ad id exequendum.

Hanc prauam Diabolicamq; inscriptionem ac picturam imaginemq; rursus in Regeneratione eradit & delet Deus, nouamq; ac bonam & planè uiuam inscriptionem facit suæ uiuæ ac efficacissimæ legis, nempe mortificans ueterem hominem, & condens creansq; ac formans nouum & nouam creaturam, inq; eo donans bonum intelligere uelle & posse. De hac noua inscriptione agit Deus Ierem. 31. & Apostolus Hebr. 8. ac 10. præterea 2. Cor. 3.

Ista igitur aptissima pictura perspicuè docet, tum quomodo idem indiuidu-

Diuiduum Adami in sua ignobiliore parte perpetuò manserit, in illa prima creatione, in mox consecuta destructione, & deniq; in ipsa regeneratione: sed tamen forma illa nobilissima partis, nempe mentis, cordis aut spiritus mentis, sit primum ex optima natura transformata in istum ueterem Adamum, imaginem Diaboli aut origina: peccatum: & rursus ex eo transformetur in illam primam optimamq; imaginem seu nouum spiritualemq; hominem.

Homo igitur totus est ueluti quoddam diuinum cœlesteq; diploma legis, iustitiæ ac sapientiæ Dei, seu continens picturam imaginemq; Dei: Pictura uerò illa aut doctrina inscripta nobilissima pars eius est. Eam scripturam aut picturam, Satan inuertit in suam tenebrosam picturam, doctrinam & legem. Postremò rursus Deus illam picturam aut diploma, per illam omnipotentem regenerationem, transformat in suum diploma aut scripturam. Vide de istis tribus scripturionibus cordis, seu de illa prima optima formatione, secundaq; praua & tertia bona transformatione, in libro Nosce, pag. 81. Demonstr. 85. & Confes. 169.

XXII. Hunc eundem typum doctrinamq; Deus etiam luculenter expressit, in tabularum legis sapientiæq; suæ prima fabrica, tota manu Dei confecta & conscripta: inq; earundem fractione: & denique in ipsarum reparatione. Primum enim Deus ipse illas tabulas sua manu sculpsit, & etiam conscribit, dans & ignobiliorem illam partem, tabulas & nobiliorem ac ceu formam, ipsam inscriptam doctrinam: sicut sua manu totum hominem effigiauerat. Deinde Moses ostendit illas diuinas tabulas per peccatum esse fractas. Postremò rursus Deus, per mediatorem placatus, accipit tabulas ab homine preparatas, nempe ab hominibus genitos, seu filios hominum, eisq; suo digito, qui est Spiritus S. suam legem per regenerationem inscribit. Multum autem primæ illæ tabulæ laudantur capite 32. Exodi, quod totæ fuerint undiquaque manu Dei conscriptæ, præ secundis, quarum postea tam gloriosa mentio non fit. Causa fortè est, quia in hac uita non ita plenè in Dei imaginem reedificamur, sicut in initio conditi fuimus. Fortè hinc Ieremias, Dauid & Paulus suum typum aut similitudinem sunt mutuati

XXIII. Illustrè omnino tantæ doctrinæ exemplum & simul longè aptissimum proposuit Deus, in medio quasi seculorum durationisq; totius Mundi, dum Nabuchodonosorem regem regum, & quasi omnium terrarum

C

rarum

rarum regnorumq; Monarcham, superbientem, & quasi Deo sese equan-
tem, ita in anima & corpore fortunisq; puniuit, ut cum planè in brutum
quoddam in utraq; parte redigeret. Sicut enim clarè prædicitur ei à Da-
niele, quod auferetur ipsi cor hominis, & dabitur illi cor bruti, & quod
uita conuersatioq; eius erit cum bestijs syluæ, ita mox ipsa experientia
comprobatum esse legitur capite Daniel. 4. & 5. Rursus uerò etiam ei-
dem humanum cor intelligentiaq; & corpus restituitur, imò etiam tan-
dem ad ueram spiritualemq; uitam & imaginem Dei regeneratur.

In illo igitur tam illustri tamq; conspicuo & apto exemplo uoluit
Deus indicare, tum iudicium seueritatemq; suam contra genus huma-
num affectam diuinitatem mox in initio, cum ei esset datum regnum mun-
di, docendo, quomodo cum homo in initio, iuxta Psalmum in tanto honore
esset, nec intelligeret aut intelligenter ageret, factus sit iumentis similis.
Et rursus, quomodo per filium Dei in pristinam illam optimam formam
imaginis Dei regnumq; spirituale totius mundi reuocetur, ut iam rursus
ex gratia, sit Dei imago, filiusq; & hæres mundi cæliq;.

Illa igitur essentialis mutatio Nabuchodonosoris, passim ex optima
forma in pessimam, & rursus ex pessima in illam priorem optimam, ac de-
nique in illam spiritualem longè præstantissimam, depinxit expressitq;
tunc primum illum optimum statum formamq; regnantis ac florentis Ada-
mi, tum illum secundum transformati destructiq; ac nudi, & cum brutis
latitantis in arbus, tum denique etiam illum rursus regenerati, resti-
tuti ac in gratiam Dei regnumq; reuocati, & tandem uerè super totum
mundum regnaturi.

XXIIII. Proposuit filius Dei multas illustres picturas istius horren-
de mortis aut destructionis, quarum tantum octo commemorabo. Prima
fit, quod Matth. 6. & Luc. 11. nos docet & iubet ex externi oculi con-
templatione & conditione cognoscere naturam interni. Nam sicut fo-
ris totum corpus animalis regitur externo oculo, quod ei monstrat discer-
niq; obiecta utilia & noxia: Ita etiam internus homo animam rationa-
lem habet, mentem seu intellectum intelligentem uera ac bona, & uolun-
tatem eligentem ac expetentem bona: Quorum duorum oculorum ductu
ac nutu ipse totus regitur.

Sicut item si externus oculus cæcetur, totum corpus cæcum est, nec
esse regere amplius rectè utiliterq; mouere potest: Sic etiam si internus
ille ocul-

Ubi oculus excæcetur, totus homo sine ratione temerè agitur.

Porro etiam multò peius habiturum est corpus, seu externum iste homo, si non tantum amittat uerum uisum, sed etiam penitus contrarium nanciscatur, ut pro plano præcipitia, & pro tuto loco ignem, aut aquas, pro pane in os inserendo cultrum, aut aliud aliquid perniciosum letiferumq; ei oculus suus, prorsus in contrariam naturam conuersus, demonstraret & aggrediendum exhibeat.

Sic quoque omnino internum hominem, uel etiam totum hominem, extremè perditum esse docet Christus, quandoquidem ille internus oculus Mens non solum priuatus est uera luce aut intellectu, cognoscente Deum, sed etiã planè contrarias horrendas tenebras concepit, seu extremè peruersum uisum nactus est, habens Deum pro stultitia hosteq; suo, & ueram doctrinam pro errore, & contra Diabolum idola & idolatrias erroresq; ac hæreses pro uero Deo, ueroq; cultu.

Hoc enim modo uerè id euenit, ut cæcus cæcum lumen sequens, simul cum ipso in æternum barathrum exitiumq; corruat.

Hæc sanè est conspicua pictura nostri illius interni prorsus inuersi hominis, oculi ac ducis, qui uerè nos perpetuò suo peruersissimo & distortissimo uisu in summos errores ac furores summaq; mala inducit pertrahitq;, iuxta illud Apostoli: Sensus carnis est inimicitia contra Deum & mors est.

XXV. Secunda pictura est, quod Christus ueniens in hunc mundum ad redimendum simul et uiuificandum resuscitandumq; genus humanum, quo homines, tum de ipsorum multiplici morte, tum etiam de sua uiuificatione ac resuscitatione clarissimis exemplis in externo homine doceret, proposuit omnibus spectandos homines cæcos, surdos, mutos, claudos, aridos, mutilos, & etiam insanos, atque adeò etiam planè mortuos, quò doceret, sic totum genus humanum in interno illo homine mutilatum excœcatumque & planè scœdissimè perniciosissimeque destructum esse. Rursum etiam eosdem sanando, instaurando ac uiuificando, & deniq; etiam resuscitando declarauit, se sic quoq; internum ipsorum hominem, nempe animam, planè destructissimam reedificare, uiuificare & resuscitare: imò etiam se in extrema die sic totum hominem planè regeneraturum, & gloriosissima quadam forma essentiaque, ut instar solis ac stellarum fulgeat, ornaturum, ipsumq; in illam transformaturum esse

C 2 Omnes

Omnes sanè Doctores sic illos externos quasi typos, tum destructi-
tum & renouati externi hominis, ad interni ruinas, ac reedificationem
accommodant. Quin & ipsemet filius Dei eundem scopum illorum ex-
emplorum & miraculorum ita explicat & applicat, Ioan. 9. inquit: In
iudiciū ego ueni ut cæci illuminentur, & uidentes cæci fiant: ostendem id
significatum esse per illam externam illuminationem illius cæci nati, &
à se sanati.

XXVI. Tertia est illa similitudo salis: Qua non tantum Do-
ctores, sed & omnes filios Dei aut Christianos, ueram pietatē nouumq;
illum hominem ac Spiritum S. amittentes, confert Christus cum sale in-
fatuito, ubi manet quidē adhuc quasi quædam uilior materia, aut (ut ita
dicam) cadauer salis, sed ipsa intima optimaq; eius natura, uis ac uita aut
bonitas efficaciaq; genuina planè deperit. Sic enim etiā Adamus utcunq;
remanet idem indiuiduum numero: Sed omnis illa spiritalis uis ac uita,
& facultas obeundi suum munus erga sua præcipua obiecta, Deum, su-
umq; ultimum finē, et summum bonum omneq; officium ei deperit. Imò est
in contrariam naturā, uim ac uitā prorsus est inuersus, ut si sal non tantū
non haberet amplius uim salendi ac siccandi: Sed etiam insuper nactus
esset uim infatuandi aut insipiendum efficiendi alimentum, & putrefa-
ciendi res quibus condiendi & conseruandi eam admisceretur. Huc per-
tinet illa erudita disputatio Arist: quod cum aliquid amisit suam præci-
puam uim ac facultatē præstandi suum munus, non amplius idem sit. Vi-
de in clauē 2. pag. 491.

XXVII. Viatorem illum ita à Latronibus, tum spoliatum, tum &
sauciatum, ut semimortuus iacuerit, cui nec Leuita, nec Sacerdos open-
tulerit, sed tantum optimus ille Samaritanus, Luc. 10. Omnes Theolo-
gi sentiunt à Christo propositum esse, pro quadam apta pictura origina-
lis istius ruinae hominis. Inde igitur etiam priores Doctores sumpserunt
illam suam sententiam, Homo est à latrone Satana spoliatus gratuitis, et
sauciatus in naturalibus. Est uerò homo spoliatus hisce potissimum gra-
tuitis donis, Gratia aut fauore paterno Dei, dono Spiritus S. regimine
præsentiaq; & perpetua defensione Dei, Fruitione conspectus ipsius &
æterna felicitate.

Porro non tantum est sauciatus in naturalibus: Sed etiam maximè
ex parte spoliatus: eis uel perit uel in contrarium mutatus. Nam sicut ille:

uiator

miator letiferis uulneribus affectus, ferme totum sanguinem uitalisq; spiritus, & calorem amiserat, iacebatque ibi tanquam iam semicadauer. Proximus certe morti & principium iam tam instantis mortis corporalis in sese habens, pro eo quod paulo antea uegetus robustusq; per montes & ualles inceserat: Idoneusque fuerat ad quosuis labores & officia benevalentis hominis. Sic etiam homo in suis infimis uiribus ignobilioraq; parte uix adhuc utcunq; palpitat, factus plane exanguis & semicadauer, sed in superioribus uiribus habens totum sensum carnis, aut mentem Deo aduersissimam, & sibi met extremè mortiferam perniciosamq;. Et tamen adhuc idem indiuiduum est, quantumuis in supremis uiribus aut partibus plane in contrarium conuersus, proq; Deo conformi ac simili, & ad omne officium erga ipsum, suamque salutem idoneo, factus sit Deo inconformissimus & aduersissimus, & uerè in carnalibus quidem semimortuus, in spiritualibus uerò plane mortuus, ut disputatio in titulo Canicularium habitata testatur. Quare neque ipse semet, neque quisquam alius eum potest uiuificare, præter solum illum omnipotentem Samaritanum, aut custodem Israelem Iesum Christum.

XXVIII. Christus & Apostoli, ac etiam uetus Testamentum, sæpè comparant singulos pios cum templo & tabernaculo Dei, atque adeò cum toto cætu aut ciuitate Ierosolyma, quod in istis omnibus dicitur Deus habitare, præsertim autem in piorum cordibus: Contra uerò in impijs & eorù cætib; ac urbibus dicitur habitare Cacodæmon, & omnes tetra, immundæ ac immanes uenenatæque feræ, ululæ, dracones & similes. Sic sæpè in ueteri testamento prædicitur ruina Babylonis, Silo Hierosolymæ & templi, et quod erunt inhabitatio omnium Cacodæmonum, satyrorum & immundorum animalium.

Eodem modo etiam in nouo testamento monemur, ut sanctificemus corpora nostra, et non destruamus templum Dei, quod sumus nos ipsi. Sic quoq; dicimur esse membra Christi, in quo tota plenitudo diuinitatis habitat corporaliter, et monemur, ne faciamus mēbra nostra, scorti membra. Docemur item, quod ibi conuertimur ad Christum, siamus templa Dei, eiecto immundo spiritu, & quod rursus in relapsos redeant septē Cacodæmones deteriores prioribus. Sic quoque Christus suum corpus templum Dei destruendum, & post triduum reedificandum nominat, cum Iudæi eum putarent loqui de templo externo. Deniq; grauissimè pronunciat

Idem Dominus, templum Dei esse debere domum preceationis, quam tamen Sacerdotes Iudæi ita muerterunt & transformauerunt, ut sit facta spelunca latronum. Vbi quidem ille multo magis queritur de populi totius & singulorum fidelium destructione, transformatione & deformatione, qui sunt uerum & spirituale templum Dei, quam de illius externi templi mersione.

Quare sicut Deus per templum ac Ierosolymam tabernaculumque singulos suos fideles, & contra per Babylonem, Antichristum & alios omnes impios significauit: Ita & per ipsorum destructionem & inhabitationem in ipsis omnium immundarum feratur, Item per mersionem ac euerstonem Hierosolymæ, olim ciuitatis fidelis in meretricem, & in principes ac populum Sodomæ, & per externi templi transformationem ex domo preceationis in speluncam latronum, depingit istam horrendam ruinam hominis, qui uerè essentialiterque est destructus, & ex ciuitate, tabernaculo ac templo Dei factus est spelunca immanissimorum latronum, & habitaculum omnium immundarum bestiarum infernaliumque draconum: Vnde ille infernalis uetusque serpens aut draco, & planè fortis armatus, in sua imagine aut spelunca uetere Adamo regnans, horrenda latrocinia assidue contra Deum & omnem pietatem ipsamque rerum naturam exercet, fœdissime atrocissimeque grassando & furendo.

XXVIII. Sexta similitudo est in Sacramento Baptismi, quod (teste Paulo, Roma. 6. & communi nostrarum Ecclesiarum baptizandi formula) significat, tum planè submergi, mori ac perire debere ueterem nostrum pessimum & corruptissimum hominem, & ut est in preceatione publica, quicquid ei ab Adamo innatum est, tum etiam debere ex spiritu & aqua nouum emergere. Quod idem etiam sepultura & resurrectione Christi capitis nostri nos admonet, Ro. 6. Col. 3. Cum quo spiritualiter tum morimur ac sepelimur, tum & rursus in nouum hominem resuscitamur.

Vnde etiam Baptismus dicitur Lauacrum renouationis ac regenerationis, seu nouæ natiuitatis. Et ipse Christus hanc Baptismi significationem simul et efficaciam asserit docens Ioan. 3. Omnes seruandos omnino debere ex aqua & spiritu ita renasci, ut ex ueteri carnaliq; homine in nouum spiritualemq; regeneretur & transformetur. Docet ergo Apostolus Baptismum nos admonere, quod per mortem Christi nos quoque moriamur, & per resurrectionem eiusdem resurgamus, dum Deus in
gente

genti potentia ac bonitate sua nos per Spiritum S. regenerat & trans-
format ex pessima natura in optimam, ex uetere corruptissimoque ac Sa-
tanæ conformi homine in nouum. Ita & manet idem indiuiduum: & ta-
men pessima forma interni illius hominis, seu spiritus mentis immutatur,
non tantum quædam praua eius accidentia eluuntur seu alterantur.

Atq; ista mystica pictura Baptismi, tum ueteris pessimi illius Ada-
mi submersionem, tum & noui emersionem aut natiuitatem, iam olim
(ut supra in decima pictura dictum est) in diluuij & rubri maris interitus
impiorum, euasioneq; noui populi Dei, & in tot illis lotionibus ueteris te-
stamenti significata ac præfigurata fuit, ut omnibus seculis de eadem do-
ctrina Orig: peccati & regenerationis fideles à Deo erudirentur & ad-
monerentur.

XXX. Septima Christi pictura typusque est sacra cœna: Nam
sicut naturalis iste homo, extrema fame sitiq; exhaustus, paulatim uehe-
menter debilitari & ueluti emori incipit: Et econtra cibo panis carni-
umq; & potu uini rursus exhausta membra, & deperdita etiam essentia
carnium, sanguinis & spirituum restituantur, redintegrantur, uiuifi-
cantur, & tanquam ex morte reuocantur: Sic etiam internus noster homo
uerè omni bono uitæq; exhaustus & priuatus ac spoliatus per illâ tristi-
simam ruïnâ mortemq; rursus sacra illa cœna panis & corporis, uiniq;
& sanguinis Domini, & totius meriti beneficiorumque Christi appli-
catione, si uera fides simul accedat, rescitur & uiuificatur ac resuscita-
tur. Hoc mysterium Christus ipse Iohan. 6. & 7. ac aliàs unâ cum Pro-
phetis illustrat, dum omnes esurientes & sitientes, laborantes & onera-
tos, ad suum conuiuium, cœlestemque & uerè uiuificum panem gratuito
fruendum edendumque toties tamque benignè & instanter, passim in E-
uangelij, inuitat & blandissimè allicit.

XXXI. Omnium uerò clarissimè potentissimeque ipsa totius homi-
nis Mors, aut plena destructio, eiusdemque uicissim à diuina misericor-
dia & omnipotentia proueniens gloriosa Resuscitatio, tum depingit,
tum & potentissimè protestatur, totum istum præsentem hominem adeo
esse scedū, Deoque & legi eius aduersum & abominabilem, uerissimumq;
peccatum, ut omnino mori & aboleri eum seuerissimo creatoris iudicio,
ac iustitia id flagitante, oporteat, tanquam rem extremè Deo exosam et
detestabilem & planè insanabilem, quod non ad regnum coelorum, sed ad
infer-

infernū pertineat: Illū uerò perpetuò gloriōse uicturū nouū hō-
minem, ex sola Dei gratia oriri, tanquam nouam creaturam, rursus ex
elementis, in quæ per mortem resolumur postliminio formatam: Profe-
ctò nisi ad eò totus homo ex optima illa prima forma, natura ac uita esset
inuersus, & præsertim nisi ille nobilissimus eius spiritus uitæ, esset factus
spiritus mortis, non necesse esset istud initiò pulcherrimè formatum opus
Dei, istumquè eius uicarium & uiuam imaginem tam horribiliter tam-
què fœdè ad eò prorsus destrui.

Quare ista horrenda mors ac destructio istius tam gloriōse ac præ-
ciosa fabricæ Dei, tantaquè initiò prouidentia & deliberatione condi-
ta, & iste tam tristis, tamquè; subitus & fœdissimus interitus istius coloni,
aut etiã filij Dei, tanto studio consilioquè; in tam præclarissima forma ef-
figiati ac destinati ordinatiquè; ad æternam uitam cultumquè creatoris, et
ad dominium regimenquè; ac fruitionem totius mundi, profectò longè eui-
dentissimè testatur & protestatur, & quasi clara uoce clamat, istam Na-
turam in sua essentia esse ab alio quodam pessimo artifice hostequè; sui ar-
chitecti fœdissimè inuersam: & iam non amplius esse Dei triticum op-
timamquè arborem aut nobilissimam uitam: Sed ipsiusmet Diaboli sum-
mi hostis Dei zizania & plantationem, extremè Deo abominabilem,
execrabilem ac detestabilem, tanquam uerissimum & Deo odiosissimum
peccatum.

Epiphanius copiosè istam primam hominis formationem, destructio-
nem & nouam formationem, conferendo Deum ac hominem, cum præ-
stantissimo architecto suam aliquam pulcherrimam statuam, à suo aliquo
hoste destructam mutilatamquè; sibiquè; iam propterea exosam, rursus con-
stante, & denuò in optimam formā transformante, exponit ac illustrat,
lib. 2. Tomo 1.

Hactenus 31. typos aut picturas breuissimè enumeravi & exposui,
quibus spiritus uoluit humano generi istam horrendam ruinam simul &
instauracionem aut uiuificationem resuscitationemquè regenerationis
depingere, cum multò plures passim in sacris literis habeantur. Nunc con-
firmata ac illustrata ueritate, aliquid etiam de contrarijs

Sophismatibus, & uerè Diabolicis spe-

ctris imposturisquè; di-

camus.

CONFV

CONFUTATIO SPECTRO- rum Pelagianorum.

IN libello titulo Spectra cū aliæ innumerae calumniae sunt, tūm illa mox
initiō, quod simpliciter asseram, peccatū Orig. esse substantiam, nulla
addita circumscriptione praedicti, de qua parte substantiae aut quatenus
cōsiderata id affirmē: de qua tota calumnia initiō praecedētis scripti dixi.

Affingit mihi iste aliquot diuersas propositiones mei principalis sco-
pi aut sententiae, in suo germanico scripto, initiō tern. M. (Sicut & O-
slander olim calumniabatur, obijciens nobis primum 7. deinde 14. postre-
mò 21. iustitias, quibus diceremus peccatorem iustificari) quas istius cor-
ruptelas pro meis nequaquā agnosco. Mutilat enim semper praedictum,
amotis meis circumscriptionibus, quas crebrò adiungo. Vide meam la-
tinam Conf. pag. 577. & seq. ubi istas atroces calumnias retudi.

Est uerò & illa impudentissima Sycophantia, quod cum in quibusdam
meis scriptis habeatur hic titulus, De essentia Orig: peccati, ibi essentia
idem ualeat quod substantia, seu quod ibi dicam, peccatum esse substanti-
am. Sensus enim tituli hic tantū est. Quenam sit essentia peccati, num
accidentaria aut substantialis. Sciunt enim omnes docti, et ipsemet An-
tagonista in suo isto germanico scripto monet, sepe essentiam etiam ac-
cidentibus quibus uis, et etiam ipsis actionibus et passionibus tribui. Sicut
& Augustinus integrum librum scripsit hoc titulo, De essentia Charita-
tis. Num propterea mox affirmauit charitatem esse substantiam?

Dicit iste tūm in hoc latino scripto, tūm & in germanico, me debuis-
se dicere, peccatum Orig: esse corruptam essentiam, quia non idem sit
pomum & corruptum pomum. Respondeo plusquam centies aut ferme
millies id in meis scriptis additur, quod loquar & agam de ista praesenti
corruptissima essentia aut natura hominis. Quoties tandem dico, pecca-
tum Orig. est essentia aut anima rationalis uel etiam forma essentialis,
in suo summo gradu, quatenus est iam tota transformata, &c. Cur ergò
tām impudenter calumnias in fonti homini: & ueritati struit?

Bene nihilominus habet, quod iam pudet istum patrem monstrorum
& Spectrorum iterare illud suum primum fundamentum, Vnde tam mul-
ta monstra genuerat, quod simpliciter indefinitaq; dicam, peccatum esse
substantiam, nō addita circumscriptione subiecti, de quo peccato loquar.

D Cuiq;

*uocabulum
essentiae
accidentis b. v. h. i.*

**Cuius uanitatis eum iam antea ex eius proprio ore seu ex ipsius Catechico
Sico Bericht redargui.**

Vociferantur audacissimè, Manichæus, Manichæus, crucifige. At ego
contra toties cum aliunde, tum & ex ipsorum proprijs scriptis liquidò
ostendi, non modò meam sententiam esse alienissimam à Manichæismo,
sed etiam contra ipsorum esse planè Manichæam. Vide libr. Nosce pag.
205. & Demonstr. pag. 118. Item Defens. pag. 85. & Seq. & proximam
Confes. pag. 124. & seq. Imò et in fine illius primum editi tractatus pag.
492. Cur igitur ad illas meas solidissimas probationes nihil respondent:
Sed tantum instar furentium sua maledicta & crucifige repetunt?

In istorum suorum Spectrorum sigmentis Pelagianus iste debuisset
citare loca, & uerba mei textus, ut appareret, quam syncerè ea inde ge-
nuisset. Sed hoc Sophistica non prodest.

Debuisse etiam isti in tot suis scriptis liquidò monstrare ac demon-
strare discrimen sui separabilis accidentis & semimortis, aut languoris
morbiuè, à Strigeliano ac Pelagiano Synergisticoq; sed quomodo pos-
sunt, cum ad eos defecerint, imò etià peius Synergistis sentiant: Nam illi
clare negant, orig: peccatum esse separabile accidens. Et isti, si dijs pla-
cet, retinebunt doctrinam Lutheri contra illos.

In primo suo Spectro oppugnat magno sudore illam sententiam, Fons
omnium peccatorū actualium in homine est uetus Adam. At contra Hesh-
husius hanc ipsam sententiam uehementissimè probat & confirmat in A-
nalyti, in tribus solutionibus 9. 19. et 20. Vti uerissimam: Nisi quod ille
pro uetere Adamo ponit expressè substantiam, quæ uox etià clarius meam
sententiam exprimit.

Ibidem illi etiam in eo grauissimo capit. dissentiuunt, quod Heshusius
quidem (ut satis in mea Confessione ostendi) uult origin. peccatum esse
tantum causam instrumentalem actualiū peccatorum, essentiam autem
hominis, cor et mentē esse illam primariā agentē ac efficientem. Contra
hic uult istud suum accidens orig. peccatum esse primariam causam ori-
ginemq; omnium actualiū peccatorum. Ita planè incerti uacillant, quam-
nam causam actualium dicant esse orig. peccatum, ut in refut. Epistole
Heshusij liquidò ostendi. Refutant ergò sese inuicem isti duo Sodales in-
re omnium grauissime, quod ignorant quamnam efficacitatem, aut ope-
rositatem orig. peccato adscribant, qua ignorata etiam pugna aut defen-
sio ei opponenda ignorabitur.

Di-

Dicit iste fuisse addendum, Quicquid est fons, ut maior sit uniuersalis. Respondeo, Ego tantum unum fontem aut thesaurum omnis mali à Christo monstratum noui, nempe ipsum prauum cor aut mentem. Si ille plures nouit, nomet eos: neq; tamen potest. Nam quod dicit de Diabolo, inane sophisma est. Maior enim clarè loquitur de rebus in homine existentibus, & ad eum pertinentibus.

Illud quoque malitiosissimum Sophisma meraq; elusio ueritatis est, quod cum Spiritus S. Veterem hominem pro unica re ponat & accipi uelit, quæ tota sit mala maleficaq; aut noxia & exuenda, ipse duas res subtili quadam distinctione aut distillatione facere conatur, fingens monstra uerborum, Adamum & uetustatē Adami, ut istis præstigijs uerborum rudibus imponat.

De Minore nugatur, Paulum, cum dicit peccatum operari in se omnem concupiscentiam, non loqui abstractiuè, quia peccatum extra hominem nihil sit. Quasi uerò ego loquar de peccato in abstracto, sicut isti de me falsò fingunt, & non potius considerem hunc pessimum ueterem Adamum, legi Dei non tantum in conformem, sed etiam extremè aduersum.

In secundo suo spectro conatur euertere illam maximi momenti definitionem peccati, ex Apostolo Ioanne cap. 3. sumptam, tanquam de peccato improprie dicto loquatur: quam tamen omnes hætenus de uero proprieq; dicto peccato intellexerunt ac inculcarunt Apol. August. Confes. Vuirtenb. Luth. Philip. Brentius, Bucerus, Chemnitius, Heshusius quoque ipse. & Vuigand. ut in Confessione pluribus eorum testimonijs adscriptis ostendi. Etiam ante annum Heshusius in suo Examine lenæ edito, eam ut ueram propriamq; aliquoties inculcauit.

Quare uel hinc uiolentiſſima istorum inuolutio ac euersio doctrinæ nostrarum Ecclesiarum liquidò cognoscatur palpeturq;. Quomodo autem obsecro per legem erit cognitio peccati, si non omne id, quod est legi Dei in conforme, est peccatum? Sic tota lex, eiusque principalis usus, & uera peccati ratio, planè tolletur & obliterabitur ex Ecclesia. Sic isti nostrarum Ecclesiarum propriamq; doctrinam euertunt. Non. n. possunt negare, se antea isthac ratione uerum peccatum in genere toto de fin uisse. Dignissimi ergò sunt illa graui obiurgatione suorum sodalium Syncretistarum, quam titulo meæ Confes. subiici.

D 2 Sic &

Sic & in Minore meras præstigijs uerborum effundit. Dicit enim corporis & animæ creatio & coniunctio in persona hominis nõ est DIF-
formitas legis. Quid sibi ista portentosa locutionum uolunt? Non agitur
iam de Dei creatione hominis, neque de nescio qua difformitate in ab-
stracto:

Loquimur de hac præsentis natura hominis corruptissima, quæ est
tum à patre Deo, ratione illius primæ optimæq; propagationis, & etiam
præsentis conseruationis: tum etiam ex patre Diabolo, ratione illius hor-
rende destructionis aut trucidationis, mox creationem consecutæ. Item
ratione conformitatis Satanae, in habitationis, prauæ gubernationis & fa-
mulatus, quo illi seruit.

Est tamen ista tota peruersissima natura aut cadauere, à duobus di-
uersissimis authoribus ueniens, iam tantum una quædam res spiritui S.
non duæ, sicut isti semper malitiosè ad distractionem unius rei distinguen-
tes inter malam arborem, & eius malitiam, inter sterilem ficum & eius
sterilitatem, inter corruptum hominem et eius corruptionem in duas con-
fugiunt, imposturæ gratia, extremè aduersa, quæ quidem natura simpli-
citer tota est inconformis Deo & eius legi, sicut id in confessione, tum ex
alijs libris, tum etiam ex ipsorum proprijs scriptis euidenter probauit.

Appello omnium intelligentiã conscientias, an non ista fuerit omnium
nostrarum Ecclesiarum receptissima doctrina. Dicit Sophista Pelagianus,
Nõ tota hæc hominis substantia est opus Diaboli. Nihil hoc ad rem.
Illud dico fuisse hætenus receptissimũ, & esse scripturæ probatissimum,
hanc hominis essentiã esse legi Dei planè inconformem. Cænimus publicè
coram uiuente Deo, Der Mensch ligt ganz todt / Herr / Mut vnd
Sinn ist alles dahin / verderbt sampt allen seinen Xresten.

Istud igitur horrendum Deoque aduersum cadauer est prorsus legi
Dei inconforme & uerissimum peccatum. Sicut etiam ipsimet ambo id
in suis recentibus scriptis inculcarunt, citantes inter alia illud dictũ: Ti-
bi tantum sum peccatum, & Ante tuos oculos nil nisi culpa sumus. Et
Homo est non tantũ peccator, sed & uerum peccatum. Für deinen Aus-
gen sind wir Sünd vnd schuld / quod certè de uero peccato dicitur.
Hesh. in concione 4. de iustifi.

Obserua quod hic negat substantiam ipsam esse inconformem legi
Dei, sicuti & Analysis 8. & infra in sexto spectro affirmat, etiã pugnare
cum lea

cum lege & spiritu S. Deus disertissime testatur ipsam essentiam istius nostrae arboris degenerasse inuersamque esse, sicut et ipse in lib. de Homine scripsit, ut clarè initiò precedentis scripti audiuius. Nunc contrarium contendunt, Deo ipsi contradicentes. An autem hoc non est idem, quod Sorbonistarum, Naturalia esse integra.

Quod uerò dolet se proprijs scriptis constringi, & reuocat suam propriam definitionem, ex sacris literis, in suo reuiso corpore Apostolicæ doctrinæ, fusissimè positam simul & explicatam ac confirmatam, peccatum Orig. est ipsamet NATURA corrupta, nihil aliud apud omnes intelligentes efficit, quam ut tantò liquidius animaduertant, eum à sua propria, Luth. & etiam nostrarum Ecclesiarum doctrina deficere, ut modo est auditum. Verum si uult istud suum præsens Pelagianum dogma constabilire, oportet certè eum etiam alia sua scripta reuocare, præsertim librum de Homine, quod omnes intelligentes testantur.

Illud quidem est memorabile, ad demonstrandam extremam inconformitatè præsentis naturæ cum lege Dei, quod iste inquit in germanico scripto, Es ist nötig / das man die Erbsünde erkenne / auff das wir durch den H. Geist der verderbten vnd verterten bösen Natur / lernen desto empfiger widerstehn. Sic mox in sexto argumento inquit: Equidem uerum est, substantiam hominis renati, quatenus ea adhuc corrupta est, repugnare spiritui S. et nouo homini. Potest ne talis Natura non esse inconformis legi Dei, aut non uerissimum peccatum?

In tertio suo spectro argumentum meum exagitat suis prodigiosis spectris, quod ita habet. Quicquid filius Dei destruit (subintellige in homine regenerando, nam de eo ibi Ioannes agit) est peccatum, 1. Ioa. 3. Sed filius Dei uenit, ut destruat hoc corpus peccati, mortificet carnem, excidat cor lapideum, exuat, crucifigat & sepeliat ueterem Adamum, Ro. 6. 7. Igitur caro, corpus peccati, Cor lapideum, uetus Adam, & similia sunt uerum peccatum.

Dicit iste esse scopas dissolutas. Negat igitur consequentiam, neque tamen falsitatem connexionis demonstrare potest: Sed mox sibi met contradicens incipit negare præmissas. Si enim non est bona consequentia, cur non monstrat? Quia non potest.

Dicit in maiore, peccatum non in sua uera significatione accipi, & tamen mox secum pugnans, citat eundem Ioan. locum ita: Ideò apparuit

D) 3, filius

filius Dei, ut destruat opera Diaboli. paulo ante dicitur: Ille apparuit
ut peccata tolleret. En ipsemet sese redarguit confitens, quod ibi Apo-
stolus de uero peccato, à Christo tollendo & destruendo per Christi ad-
uentum agat. Sic oportet Strigelianos accidentarios semet redarguere.

Dicit ille, filius Dei etiam regna destruit. Respondeo, agitur illic ab
Apostolo, & etiam à me de destructione mali, ex ipso met homine regene-
rando tollendi, quod ille clarè uocat peccatum, idq; in propriissima signi-
ficatione accipit, ut contextus euidentissimè testatur.

Negat ille imperia esse peccatum. Nihil id ad me, et tamen ideo u-
rè possunt dici peccatum, quia plerunq; totum eorū regimen est legi Dei
inconforme, sicut Paulus prauas leges uocat peccata. Imò plerunq; totus
ille Danielis gigas, imperia significans, fermè prorsus est Deo & Christo
ipsius inconformis, Psal. 2. & ideo uerè potest dici peccatum et abomina-
tio Dei.

Quam uerò ineptus & uiolentus est, cum uult me totum Syllog: aut
demonstrationem tantum ex uno loco scripturae desumere, idque tantum
scripturae uerbis recitare? quasi non debeamus diuersa scripturae loca, in
extruenda aliqua doctrina, coniungere, aut quasi scriptura Dialecticos
terminos sectetur.

Quartum spectrum sibi fingit iste pater monstrorum & spectrorum
hoc modo: Quicquid hominē facit iniustum & reum irae Dei, id est sub-
stantia. Respondeo, est impudentissimum figmentum, quod unquam id
scripserim, dixerim, aut etiam somniauerim, qualia plurima in confesio-
nibus redargui. Recipiat ergo sibi suum foetū in suum guttur et uterum,
sicut illud alterum, quod peccatum indefinitè loquendo sit substantia, de
uorare coactus est, unde tam multa monstra genuerat.

Quintum argumentum sic mutilat. Quicquid Lex prohibet, est in-
iustitia aut peccatum. Lex uerò uetat hanc pessimam essentiam (ego ad-
dideram huius degeneris arboris,) Ergo ista ipsa pessima essentia corrup-
tissimi Adami, aut degeneris arboris est illa primaria iniustitia, aut pec-
catum Origin.

Dicit iste minorē debuisse esse, Lex prohibet essentiam. Quo quaso
iure talis esse debuisset? per quam regulam Dialecticam? Ego cum scri-
ptura Christoq; & Prophetis locutus sum, qui exigunt uehementissimè
optimam essentiam arboris hominis, ut primum in Paradiso fuit manu
Dei

Dei plantata, & prohibent pessimam essentiam, ut est nunc planè degener facta, & in pessimam transformata.

Agit magnam Tragediam, non sequi ex precedentibus. Ergò pessima essentia est peccatum Origin: sed tantum, Ergò pessima essentia est peccatum. Respondeo imò sequitur, quia minor manifestè agit de Originali peccato, non de actuali: nam essentia non potest esse peccatum actuale. Verum sequatur sanè illa, quã ipse uult, inquit: Eiusmodi autè conclusio ex præmissis conficitur. Ergò pessima essentia est iniustitia seu peccatum. Si hæc conclusio uerè ex præmissis sequitur, ut ipsemet concedit, tum certè & eius conuersio est necessaria, secundum omnes Dialecticos, Ergò quoddam peccatum est pessima essentia, quod peccatum cum nequeat esse actuale, necessariò erit originale.

Quod uerò dicit ex Ro. 7. Malum aut peccatum inhabitare in Paulo, Ergò esse quiddam diuersum ab ipso: Respondeo, id peccatum esse ipsammet carnem & ueterè Adamum, sicut satis ex ipso Apostolo, Luce & August. constat, quem in fine citabimus. Differt autem sanè caro non renata à Paulo renato.

Sextum argumentum est hoc: Prauus ille rex, cognoscens legè, Nouum hominem ac spiritum, eiq; acerrimè resistens, & contra militans, excitando cupiditates & actualia peccata, est Orig: peccatum, Ro. 7. Vetus Adam, caro concupiscens, cor lapideum est ille prauus rex. Igitur uetus Adam, Caro, Cor, est Orig: peccatum.

Exclamat iste de Maiore, esse summam blasphemiam & monstrum, quia peccatum non sit res intelligens, &c. Respondeo, fieri sanè potest, imò & necessariò uerū est, quod id quod tu uocas peccatum, nempe illud tuum brutum & mutum, fugax ac nihili fictitiumquè accidens, non sit res intelligens aut quicquam eorum efficiens, quæ Paulus Rom. 6. 7. peccato tribuit.

At Paulus duobus integris capitibus illum nefarium regem ita depingit, ut intelligentem, potentem & astutè regnantem: dicit eum adueniente lege accusantequè tantò magis euigilare, & sese ei opponere: dicit niti in uetitum, cupereq; negata, & contra Deum prohibentem excitare omnes cupiditates & peccata actualia, uitiaquè, quorum plurima sunt rationalissima: sicut & tota ista uita culpa, aut qua potissimum peccamus, sermè est merè rationalis, iuxta illud Christi: Non quæ intrant

inos

in os, inquinant, sed quæ exeunt, Vt talia peccata non possint proficisci,
aut oriri, nisi tantum ab intelligente natura. Affermat Apostolus pecca-
tum abuti astutissimè omnibus membris nostris ad peccandum, opponere
se acerrimè nouo homini, militare contra eum, captiuū eum arripere,
& perpetuò affectare dominium supra totum Paulum, & supra ipsum
renatum hominem. Vide meam confessionem, 522.

Hæc omnia prorsus continent in sese uim intelligentem & potenter
dominantem. Quare Lutherus hisce rationalissimis proprijs & effectis
peccati origin: ei tam copiosè tamq; potenter attributis, coactus est sta-
tuere & definire, istud à Paulo ibi descriptum peccatum esse ipsummet
cor, ipsam rationem, ipsam naturam, cum omnibus suis præstantissimis
uiribus, esse ipsam naturam ueteris Adami, esse carnem & externū ho-
minem, & denique, Verunft vnd Sinn/vnd alles was an der
Menschen Natur ist.

Quod autem hæc sit uera uis ac energia uerborum Pauli, iste ipse uo-
lens nolens confitetur, dum nec potest, nec audet aliū uerborum textuq;
Paulini sensum, explicando eum monstrare.

Huic igitur Paulinæ & Lutheranae descriptioni istius regis credat
potius studiosus ueritatis, quam istorum Pelagianorum monstros, spectris
& figmentis, de suis commentitijs separabilibus accidentibus & calum-
nijs de nostris Manicheismis.

Inquit iste, substantia hominis renati, quatenus ea corrupta est, repu-
gnat Spiritui S. & in nouo homini. Atque supra secundo argumento con-
tendens, substantiam esse conformem legi Dei. Benè est, id ipsum uolo.
Istam ipsam corruptam naturam repugnantem legi, & Deo & nouo ho-
mini, hic Paulus euidentissimè nomine peccati complectitur, teste Augu-
stino & Luthero: qui si hoc non concedet iste, tum faciet duas diuersissi-
mas res, pugnantes in Paulo cum nouo homine, & duos reges in eo affe-
ctantes dominium contra spiritum, nempe tum istam modò ab ipso indi-
catam substantiam, tum & illud suum commentitium accidens, cum
Paulus tantum de uno rege aut hero, sub quem sit uenditus, pronunciet
queraturq;.

Ait iste, non sequitur. Hoc pugnat cum hominis substantia, Ergò est
res intelligens: quasi uel ego, uel Paulus dicat ibi, peccatū pugnare cum
hominis substantia. Tuum id sophisma est. Nequaquã id dicit, sed (sicut
Lutherus

Lutherus Paulū de pugna peccati contra se renatū loquentem exponit
Caro pugnat cum spiritu: & natura non renata cum renata, seu nouus ho-
mo cum ueteri externoq;.

Vide Christiane lector argumentum & Scholion Lutheri. Sic facil-
limè ab istis Pelagianis monstris & spectris liberaberis, & fidum ducto-
rem ad ueritatem habebis.

Ait iste Paulum dicere, istam legem acerrimè pugnare cum mente.
Respondet Paulus & Lutherus. Non simpliciter cum mente, sed cum re-
nata mente: addentes, quod ista Lex pugnans cum mente renata, sit
ipse Vetus externusq; homo, & caro pugnans cum renato nouoq; aut inter-
no. Vide in Confes. pag. 167. Paulus ibi loquitur de se ut renato: Non igi-
tur mirum, si illum regem & legem peccatum à se distinguat.

In ultimo argumento, quod illa uis, quæ in rationali hominis uita re-
gnat, distinguens obiecta & actiones, efficiensq; affectus & actiones, sit
quædam substantia, Et quod peccatum orig. ista omnia præstet, Primum
Sophisticatur, Minorè debuisse esse. Anima ista omnia agit. Ita ne habet
iste ius præscribendi argumēta suo Antagonistæ, ut ipsi libet? Deinde ite-
rum aliam minorem mihi obtrudit, quod debuissim dicere, peccatū orig.
est natura. Respondeo ob hoc ipsum proposui plures uoces in subiecto Ma-
ioris, ut ostenderem me hinc non propriè contendere, quod peccatum orig.
sit appellandum natura rationaliter regnans. Sed ille eam sententiã ac-
cipit, tanquam si ita dixissem, & inde horrendas tragedias ciet de Ma-
nichæismo.

Verum audi bone uir, Redi paululum ab isto tuo furore, & conside-
ra mecum attentius in timore Dei, An non ista effecta operationesq; Apo-
stolus disertissimè peccato orig. ibi tribuat. Certè clarè dicit, peccatum
genuit in me omnē cupiditatem. Item peccatum patrat in me renato om-
nes prauas actiones, Item, militat contra me iam renatum, conatur re-
gnare in me iam renato, Captiuum me rapit, abutitur membris meis ad
peccandum, etc. Sunt ne bone uir ista mea aut Apostoli disertissima uer-
ba? Sunt ne ista opera ac proprietates bruti alicuius & muti fugacisq; ac-
cidentis: An non tota uita, qua peccatur, potissimum rationalis quædam,
non bruta est? Quomodo potest ibi res bruta regnare?

Sed quæso represso isto furore audi etiam Apologiam Augustanam;
quid ipsa intelligentiæ isti regi, orig. peccato tribuat. Illa enim, citans

E

defini-

definitionem Augustini, quod peccatum orig. sit concupiscentia, exponit quod sit ipsa agra natura, quæq; concupiscentia quærat non solum uoluptates carnales, uerum etiam sapientiam & iustitiam carnalem, & confidat hisce bonis, contemns Deum. Sunt ne hæc opera intelligentis naturæ? Verba eius hæc sunt, Eadem est sententia definitionis, quæ extat apud Augustinum, qui solet definire peccatum originis concupiscentiam esse. Significat enim concupiscentiam successisse, amissa iustitia. Nam agra Natura, quia non potest Deum timere et diligere, Deo credere, quærit & amat carnalia: Iudicium Dei, aut secura contemnit, aut odit perterrefacta. Ita & defectum complectitur Augustinus, & uitiosum habitum, qui successit. Neque uerò concupiscentia tantum corruptio qualitatum corporis est, sed etiam praua conuersio ad carnalia in superioribus uiribus. Nec uident quid dicant, qui simul tribuunt homini concupiscentiam non mortificatam à Spiritu S. & dilectionem Dei super omnia. Nos igitur rectè expressimus utrunq; in descriptione peccati orig: uidelicet, defectus illos, Non posse Deo credere, non posse Deum timere ac diligere. Item habere concupiscentiam, quæ carnalia quærit, contra uerbum Dei, Hoc est, quærit non solum uoluptates corporis, sed etiam sapientiam & iustitiam carnalem, & confidit his bonis, contemnens Deum. Neque solum ueteres, sed etiã rectiores, si qui sunt cordatiores, docent simul ista uerè peccatum originis esse, defectus uidelicet quos recensui & concupiscentiam.

En Apologia interpretatur prædicatum peccati orig: in Augustino, quod sit ipsa corrupta natura intelligens, & quidem summas res male captans. Sic quoq; Augustinus libro de ciuitate Dei, 15. capit. 7. expressè testatur, Apostolum Rom. 7. ipsam carnem concupiscentem contra spiritum, uocare peccatum.

Ambrosius quidem ad eò agnouit, peccatum ab Apostolo, Rom. 6. et 7. tanquam quandam intelligentem & intelligenter imperantem uim depingi, ut etiam ob id ipsum ibi per peccatum intellexerit Satanam ab eo designari.

Quin etiam Heshusius in Analyfi 9. agnoscit et confitetur, peccatum ibi à Paulo pingi, ut uim quandam intelligentem & potenter imperantem: sed fingit esse Prosopopoeiam, scilicet sicut si quis lapidibus aut ueris arboribus tribuat sermonem, ut Æsopus in fabulis. Sic oportet eludè

cris.

Oracula uiuentis Dei. Coeterum in ista noua expositione ita hisce uerbis confitetur, Paulum tribuere intelligentiam peccato orig. inquit, Pinguet Paulus peccatum, tanquam saeuum & potentem aliquem tyrannum, cuius mancipium sit homo à natura, ita ut cogatur ei seruire, & in omnibus obtemperare. En coguntur confiteri, peccato tribui uim intelligentē, & imperium rationale: An uerò id seriò sentiat ac dicat propriè Paulus, sicut ego affirmo & Lutherus, aut uerò impropriè per prosopopoeiā, ut Heshusius uult, alia questio est.

Quin etiam ipsemet V Vigan. in proximo suo germanico scripto de Orig. peccato tribuit ei uim intelligentem, & opera intelligentis naturae hisce uerbis.

Die Erbsünde ist im Menschen nicht ein Fauler vnd Todter Hund / oder ein mässig / gering vntreffig ding / Sondern sie ist ein solche wütende vñ tobende Bosheit / die da nicht feyret noch ruheth / Sondern jñnerlich mit bösen Lústen vñ Begierden / auswendig mit bösen Geberden / Worten vnd Wercken jimmerdar geschafft ist / böses stiftet vñ anrichtet / das ist das böse tichten vnd trachten / von Jugend auff im Menschen / da Gott von redt im Mose / Gen. 6. 8. Ja auch in den Newgebornen / welche den H. Geist zu einem Regenten haben bekommen / da streittet der Wütende Dnflat vnd Bosheit on vnterlas mit seinen bösen Lústen auff vnzëbliche weise / wider den Geist auch also hart / das auch der fúrtreffliche hocheleuchte Man S. Paulus so ganz kleglich vnd trawrig darüber klagt / Rom. 7. Vnd spricht / Ich sehe ein ander Gesetz (das ist die Erbsünd) in meinen Gliedern / das da wider streitet dem Gesetz in meinem Gemüt / vñ nimpt mich gefangen in der Sünden Gesetze / welches ist in meinen Gliedern. Ich elender Mensch / wer wird mich erlösen vom Leibe dises Todts? Ich dancke Gott durch Jesum Christ vnsern Herrn. Aber darvon hernach.

En audis orig. peccatum esse illam pessimā uim, quae in homine non occiditur, sed perpetuò sit operosa, tum intus prauis opinionibus, cogitationibus et cupiditatibus, tum et foris prauis gestibus, sermonibus & operibus, & istis prauis molitiones, & motus esse illa praua figment a aut cogitationes, quas Deus tribuit cordi humano, Gene. 8. Deniq; affirmat Orig. peccatū militare contra ipsum iam renatum Paulum, eumq; sepè capti-

uare & rapere in peccata actualia. Possunt ne quæso ista rationalissima facta opera, ac effectus ab aliquo bruto & muto accidenti, aut potius ab intelligente & astutissima potentia esse? Atqui (inquit iste) etiam morbi regnant & captiuant hominem. Respondeo, regnant physicè, ut res brutæ. Vbi adunt morbi opera intelligentis naturæ, qualia Paulus peccato tribuit?

Quare planè insanit iste homo contra seipsum, quod tam rabiosè non meam, sed Pauli sententiã & Christi ipsius de Manichæismo accusat, quod scilicet illa primaria origo omnis actualis mali sit quædam præpotens & intelligens potentia aut facultas in homine, quod & Christus totaq; scriptura testatur. Vide meam Conf. 305. Hac autem Paulina descriptione stante & rectè expensa, necesse est eam intelligi de ipsomet corde, thesauro omnis mali, et ratione, fonte fontium omnium malorum, teste Luthero, & ipsorum propria Analyfi alijsq; scriptis.

Quin etiam postea in secunda parte affirmat ex Paulo, peccatū esse potentem dominum hominis, & seducentē ac decipientem eum, quod est etiam intelligentis naturæ. Eodem facit & illa eius descriptio effectuum peccati, quod dicit I. 1. Peccatum origina. est ea uis aut potentia in Paulo, quæ eum Plaget/hemmet/blemmet/fenget/vbel anreit; et vnd treibet /zu allem Bösen/ an non sunt ista opera intelligentis naturæ?

Ipsemet sepe confitetur in isto ipso suo libro, istum fontem omnium actualium peccatorum esse ipsammet naturam ac animam. Præsertim D. 4. Vbi in descriptione efficacis orig. peccati inquit: Welchs anzeigt/ das die Seel/welche im Leibe regiret / vber alle massen/ böse/ vertert vnd zum ergsten geneigt ist. Item, quod 3. sensum carnis, exercentē inimicitias cum Deo, dicit esse ipsum orig. peccatum. Atqui accidens brutum & mutum non potest exercere inimicitias cum Deo, & legi eius subiectionem recusare. An non quæso talis anima est inconformis legi Dei, & ideò, eatenusq; peccatum, & quidem uerissima origo ac fons omnium actualium peccatorum, uitiorum, inclinationum & operum prauorum, quod ipse supra in secundo Spectro negauit?

Gene. 4. Hortatur Deus Cainū, ut resistat orig. peccato dicens. Appetitus eius erit ad te, id est, affectabit perpetuò dominiū supra te. Luth. Las du der Sünde jren Willen nicht / sondern herrsche vber sie. Hanc affectionem regni Paulus copiosè exponit. Tribuit ergò scrip-
tura:

*tura peccato Voluntatem, & quidem ardentem uoluntatem aut Studium
regnandi supra hominem totum.*

*Cur autem tu bone uir non accedis ad Pauli tui præceptoris uerba ac
sententias, & non probas, ea non esse sic intelligenda, ut i sonant?*

*Sed iste mauult prouolare in turbam, & clamare, Manichæus, crucifi-
ge, crucifige, lapidate. Hoc scilicet est, sanctè religioſeꝛ; scrutari scrip-
turas, & uera falsaq; argumenta ad earum normam examinare, placidè
pieq; ueritatem querendo, & sacrum textũ expendendo ac excutiendo.*

*Vociferatur item, tu facis uel Deum authorem mali, uel Diabolum
creatorem naturarũ. Quoties tandem istis furiosis est monstratũ, unam
rem posse esse à duobus authoribus. Unica enim est ista arbor (ut nos Spi-
ritus S. pingit) ratione quidem optimæ creationis & propagationis à
Deo, sed ratione istius horrendæ cædis, aut inuersionis destructionisq; à
Diabolo. Et hac ratione uerissimè pronunciat Christus, & tota Scriptu-
ra de homine non renato, quod sit semen serpentis aut genimen uiperæ, &
plantatio filiusq; Diaboli, ac ex patre Diabolo: neq; tamen uel Diabo-
lum facit creatorem, uel Deum authorem mali. Huc facit, quod ipsemet
disertè in uulgari scripto confitetur ac testatur, orig. peccatum esse iu-
stam pœnam Dei. Quoties tandem Augustinus de hac ipsa re agens con-
tra Manichæos clamat, ex ipsomet bono fieri malum, & contra. Negat
iste audacter, Lutherum essentialia prædicata subiecto peccato tribue-
re: at contra quis ignorat, eum ita definire peccatum, eiq; tribuere, quod
sit ipsum cor & ratio, cum omnibus suis præstantissimis uiribus, quas sen-
tentias eius meæ confessiuncula titulo subiectas papaliter mandauit iste
Spiræ, uti reuocarem. Hoc est tueri doctrinam Lutheri.*

*Sic idem uir Dei super Psal. 51. iubet definire peccatum, quod sit
ipsa natura, & hoc totum, quod est natum ex patre & matre. Item, quod
sit hominis natura & anhebendes wesen. Hæc & similia eius dicta to-
ties inculcata, (quæ in Confessionibus copiosius adscripsi) negare aut per-
uertere, est profectio planè uesana & furiosa quædam impudentia.*

*Sed redramus ad selectum istud Christi organum magistrũ gentium,
& eius fidum interpretem Lutherum, ultimum Heliam. Is profectio ue-
rissimè intellexit Apostolum, Quod Rom. 6. 7. & 8. dicat, orig. peccatum
esse ipsammet rationem ac cor, cum omnibus suis optimis uiribus, & sicut
est in ipsius scholio, quod illa lex sit Herz/Sinn vnd Natur/ & id*

omnino etiam Paulus uult, dum peccato illic ea tribuit propria & effecta, quae tantum rationi conueniunt.

Quare Lutherus passim in suis scriptis clamat, testatur & protestatur, rationem ipsam esse illam atrocissimam & furiosissimam bestiam inimicamq; irreconciliabilem Dei, & fontem fontium omnium malorum, quod & Heshusius in sua Analysis concedit. Et hoc ipsum est Originale peccatum.

Tandem rursus struit calumnias Manichaeismi clamans, si peccato tribuitur praedicatum essentiae, tum est essentia in essentia, nempe, sicut prauum uenenum in aureo poculo: item tum est istius contentae aut posterioris sententiae, creator Diabolus, & similia calumniando uociferatur. Verum satis est ei responsum in iudicio D. Petri Prem, de eius impio impuroq; libro, etiam pueros scire, plures esse modos existendi aliquid in aliquo, & nihil tale inde sequi. Quare sciens & uolens textit calumnias contra propriam conscientiam.

Summa, in hisce duobus postremis argumentis plane euertit Pelagianus iste illam illustrem descriptionem istius malitiosissimi regis ac hostis nostri Origin. peccati, seu ueteris Adami, adeo potenter astuteq; in nobis contra Deum ac eius legem & nouum hominem tumultuantis. Quae descriptione euersa, actum plane est de toto Orig. peccato, ac etiam articulo Iustificationis, alijsq; Christi beneficijs, atque adeo de toto Christianismo.

Quod ad Augustini dicta recens excusa attinet, responsum est saepius in prioribus scriptis: ubi etiam solide monstraui, ipsorum sententiam plane Manichaeum furorem continere. Ad quae responsa isti nihil habent, quod contradicant, nisi quod tantum insanorum instar uociferantur, Hereticus, crucifige, crucifige.

Audiuimus etiam paulo ante disertè, quod Apologia exponat Augustini genus Originalis peccati **CONCUPISCENTIAM**, de ipsamet corrupta natura: quae quidem adeo sit intelligens, ut etiam sapientiam & iustitiam carnalem sectetur, & illis confidat, & uel secura **DEVM** contemnat, uel perterrefacta oderit ac fugiat detesteturque.

Dictum item est, quod Augustinus agnoscat, & disertissime confiteatur libro de ciuitate Dei, 15. cap. 7. quod Apostolus Roman. 6. & 7. descri-

describens originale peccatum, intelligat per id ipsammet carnem concupiscentem contra Spiritum, & totam partem carnalem: Sunt enim ista ipsius propria uerba.

Præterea clarè sese ac alios Patres exponit Augustinus lib. i. contra Iul: quod cum negant peccatum esse substantiam, loquantur de tali substantia, ubi malus genius etiam ipsam materiam creauerit. Verba eius hæc sunt de Basilio: Ibi ille (scilicet Basilius) id agit, ne peccatum malum substantiale credatur, habens suam quandam MATERIAM, sicut sapiunt Manichæi: & mox: Peccatum principium accessionis non substantiam habuit, sed uoluntatem, Et statim, Manichæi putant esse impossibile mutari naturam mali in donum. Est uerò hic diligenter obseruandum, quod efficere quampiam substantiam, formam simul & materiam, sicut Manichæi de prauo creatore & eius creatura peccato cogitauerunt, sit planè diuinæ omnipotentiae, sed formam pessimam, destruendo bonam, efficere quisuis destructor bonarum rerum potest, præsertim in rebus ita à DEO conditis, ut in aliud sint commutabiles.

Talem substantiam habentem materiam à malo genio conditam isti potius asserunt, qui dicunt peccatum Originale esse uenenum, toxicum, philtrum, aut stercurus, Duflat, (nam & hac uoce istud Germanicum istius scriptum utitur) à Satana ab extra in Adamum infusum, quo ille sit ab eo infectus ac contaminatus, Verum reniget/ qui item negant factum esse ipsius essentiae commutationem, negant què malum esse exortum ex bono per commutationem, sed uolunt esse exortum malum, per admixtionem & participationem illius mali, à Satana intemperati: quæ isti disertissimè affirmant, contendentes substantiam hominis per sese etiamnum esse conformem legi Dei. Quæ negatio commutationis, & assertio admixtionis mali, planè Manichæa deliria sunt, & grauissimè ab Augustino damnantur. Vide Defens. 85. & Seq. & Confes. 122. & Sequentibus.

Quibus ibi expositis locis adde & hunc Augustini locum, ubi sic inquit: Quid ergò sic optat audire Manichæus, nisi ex bonis mala esse non posse, ut quoniam negari non potest esse mala, nihil restet, nisi ut ex malo sint, si ex bonis naturis esse non possunt? Ac sic sine initio habeant originem suam, malam naturam mali, quæ sine initio semper fuerit, & sint

duæ

due naturæ, una boni altera mali. Necesse est enim, ut aut nulla sint mala, aut ex bonis naturis sint, aut ex malis. Si dixerimus, nulla esse mala, frustra dicimus Deo, libera nos à malo. Si autem dixerimus, non oriri mala, nisi ex malis, Manichæa pestilentia triumphabit, totumq; uastabit, & ipsius Dei tanquam mutabilem naturam malæ naturæ commixtione uiolabit. Relinquitur ergò, ut mala ex bonis esse fateamur, quia si hoc negauerimus, ex malis erunt, & Manichæis utiq; suffragabimur. Sic etiam testatur Augustinus, negasse Manichæos ex malis fieri posse bona, & contra.

Sic isti acerrimè contendunt, creaturas Dei non posse fieri peccata, & ea quæ nunc sunt legi Dei peccata, posse regenerari.

Citat Heshusius quædam testimonia, quod cupido rei ueneræ seu uitium libidinis sit accidens. Quid hoc ad rem, Origina peccatum non est illud uitium libidinis, sed ipsa praua natura excitans in nobis omnem cupiditatem.

Proinde ista omnia sophismata sunt mera spectra Diaboli uolentis nobis suum Sorbonisticum Pelagianumq; separabile accidens, unà cum integris naturalibus totoq; Papatu reuehere in Ecclesiam, sicut antea Strigilem & Synergistas est conatus. Non pudet istos homines, quod iam Synergistæ melius doceant de origin. peccato, qui contendunt esse accidens inseparabile, cum isti nugentur esse separabile.

Domnus Iesus unicus Emanuel & Michaël noster reprimat ipsorum & Satane furorem, omniumq; eius organorum, & restituat Ecclesie lucem ueritatis ac pacis suæ, propter misericordiam & ueritatem suam. Dicat omnis amans Christum & ueritatem omni uoto ac fide, Amen, Amen. Non frustra isti fugiunt lucem Colloquij & Synodi.

F I N I S.

BREVIS CEN-
SVRA MATTHIAE FLA-
CII ILLYRCI, DE LI-
bro Unterricht.

Ostquam aduersarij de illo tetro mendacio cre-
atoris Satanae deiectioni sunt, excogitant aliud. Li-
ber enim Unterricht, ferme totus, sicut & omne
istorum certamen, supra id figmentum funda-
tus extructusq; est, quod fingit me sine omni circumscrip-
tione & exceptione dicere, Originale peccatum esse to-
tam istam carnalem substantiam hominis, seu totum indi-
uiduum corpus & animam: cum ego toties temq; copiose
simul & accuratè, in cla. 2. 482. Et in libro Nosce, sub finem
ac in Defens: exposuerim circumscripserimq; prædica-
tum istius proposui: declarans de qua hominis parte & de
qua eius essentia loquar, nempe, potissimum de anima rati-
onali, deq; eius summo gradu, quo cum Deo agere debe-
ret, seu de libero arbitrio, idq; propriè de forma eius essen-
tiali theologicaq;: qua anima prius quidè ita fuit formata,
vt esset Deo similis ac conformis, postea autè per illam hor-
rendam ruinam & illud, Morte morieris, planè in contra-
riam formam Satanae; imaginem transformata est. Ex-
tenditur nihilominus ista appellatio Orig: mali interdum
etiam ad cor & carnem, quia nempe ista tristis forma illis
dat ipsum esse veteris Adami, efficaciam pessimam & no-
men. Vnumquodq; enim ex sua forma dependet: Sed ta-
men semper huc respicitur.

Sed Antagonista studio prægrauandi me, illam spiritu-
alem theologiamq; formam nostri illius Spiritus men-
tis, (de cuius transformatione per regenerationem agitur
Ephes. 4.) negligunt, & cum Nicodemo ad totum istum
carnalem hominem deuoluuntur, vociferantes me loqui
de ista crassa essentia externi hominis comprehendendo

A mate-

materiam & formam totumque indiuiduum, sicut eum
philosophia aut communis vita ratioque considerat, Subru-
to igitur isto mendaci fundamento totus iste vanissimus
liber iacet.

Secundus error est, Quod, quo istam sententiam tanto
commodius suis sophismatibus omnia inuoluendo exagi-
tet, neque voces neque res alterutrius termini peccati simul
& substantiae, ac etiam accidentis verè exponat, non indi-
cans, quid sit peccatum in genere, non etià enumerans ve-
ras significationes substantiae, quod videlicet aliàs materi-
am, aliàs formam, aliàs ipsum totum compositum ex vtra-
què constans, aliàs partem eius, vel etiam partis formam,
aliàs denique coessentialem vim, potentiam & facul-
tatem notat.

Perpetuò clamat iste, essentiam esse idem, quod ipsum
totum indiuiduum, corpus & animam, cum non ignoret,
Lutherum super 1. Cor. 15. toties testari, oportere omni-
no totam essentiam hominis in resurrectione mutari, &
tamen idem corpus & animam manere. Eadem certè
essentia est in diuersis hominibus, non tamen idem indi-
uiduum aut persona:

In ista quidem controuersia propriè pro forma ipsa es-
sentiali præcipuè partis accipitur. Quam formam essen-
tialem (quia triplex est) vocat Spiritus Sanctus in scriptu-
ra imaginem Dei initiò creatam, imaginem destructam
veteris, aut terreni, mortuique Adami, & denique instaura-
tam Dei imaginem. Inter quas tres imagines, forma suè
duæ transformationes interueniunt, prior quidem mors
dicta, posterior autem viuificatio aut resuscitatio.

Tertius error est, quod ignorat illam Spiritualem
mortem, in libro de homine assertam, qua Satan
mox

mox initio hominem trucidauit, iuxta illam seuerissimam comminationem, Morte morieris. Vnde istud horrendum Spirituale cadauer extitit, Ideoque etiam ignorat contrariam Christi viuificationem ac resuscitationem nouiq; cordis creationem, vt fiamus noua creatura in Christo.

Ignorat item planè hic liber illam essentialem hominis transformationem, quam Frater eius cognominatus de homine luculenter ex Scriptura asseruit, quod primus homo perinde sit essentialiter inuersus, sicut si optima arbor aut nobilissima vitis mutaretur, degeneraretque in pessimam, aut aurum, argentumue in scoriam, aut dulcis massa in fermentum, Deuter. 32. Esaia 5. Ieremix 2. 1. Corinth. 5.

Quare sublata ista Spirituali virium aut essentiae morte, somniandoque originale peccatum esse tantum nescio quid externum, aduentitiumq; quasi venenum am Stercus, Vuffat à Satana conditum, & ab extra in Adamum infusum, cum sit potius illa tristissima imago terreni hominis, aut forma veteris Adami intus in primo homine, per illam horrendam mortem, ruinam & transformationem effecta, seu in quam tristissimam formam eum illa prima destructio, corruptio & mors perduxit commutauitq;

Inculcat toties esse tantum immundiciem quandam in essentia hominis: cum immundicies accidat, salua prorsus & non destructa ipsa Substantia boni panni aut vestis, vel indusij. Sed Deus contra Ieremiam 23. testatur esse veram & plenam putrefactionem ipsius essentiae succinctorij aut indusij, ita vt planè sit factum inutile, Et Ieremix 18. Cum planè fracta olla: Alioqui si immunda tantum fuisset facta Olla aut

A 2 indu-

indusium ancilla id facile eluisset. Ad quam quidem ab-
lutionem isti illud, Cor mundum crea in me Deus, contra
expressum textum verbi diuini, & Lutheri interpreta-
tionem inuertunt.

Dicunt orig: peccatum esse tantum Schade, damnum
aut laesionem quandam essentia hominis, esse morbum,
&c. Quas voces hic liber plurimum inculcat. Contra
Scriptura dicit, esse eam formam uel imaginem aut speci-
em cadaueris, in quam Adamus à latrone Satana trucidat-
us, fuit transformatus, in qua etiã mox genuit liberos, Ge-
nesis 5. Vnde est vt cor eius ac mens tota sit prorsus Deo in-
conformis, & perpetuò ruat ac furat contra Deum creato-
rem, ac eius verbum, &c. vnde etiam per nouam transfor-
mationem, regenerationem, viuificationem & resuscita-
tionem, Iohan. 5. et nouam creationem in pristinam il-
lam Deoq; conformem imaginem restituendi & reedifi-
candi sumus.

Fortè illa prima tentatio aut vacillatio Heuæ potuisset
dici Schad, aut morbus, vel vulnus à Satana inflidum. Sed
postea sequuta est plena apostasia & horrenda illa spiritua-
lis mors: ex qua porrò extitit, illa tristissima imago aut for-
ma essentialis istius spiritualis cadaueris, seu (vt ita dicã)
cadaueritas, quam tristissimam formam hominis iam vo-
camus cum scriptura, originale peccatum.

Quare voces istæ immundicies, Schade, laesio, venenum,
morbus & similes extremè planè extenuant Originale
peccatum, amplificantq; liberũ Arbitrium, & extenuant
contraria Christi beneficia istis tantis mortibus opposita.

Quod etiam inde patet, quia salua prorsus essentia & na-
tura, vt isti volunt, accidentaria illa mala, morbi, laesiones
& similia non poterunt restantas peragere, & habebunt
perpetuò reclamantem illam adhuc superstitem Naturã,
benè à Deo conditam, sicut in corporalibus morbis ac vul-
neribus Natura perpetuò contra morbum nititur & sanat
quantum potest: præsertim cum actiones, motusq; confi-
tenti-

sentibus etiam ipsis, ab ipsa intelligente natura, seu anima, & non ab isto ipsorum bruto mutoq; accidente exoriantur & ab ea formantur, ac per membra seu instrumenta corporis peragantur. Sic resurget ab inferis non tam Synergia, quam plenus Pelagianismus.

Nunquam illa Paulina grauissima & copiosissima descriptio istius Domini regis peccati, tam potenter ac malitiose astuteq; & feruenter regnantis, bellantis & militantis contra Deum, eius legem nouumq; hominem, & omnigenas cupiditates cientis, ac peccata per membra hominis foris patrantis, conueniet alicui bruto aut muto accidente, vt isti orig: peccatum fingunt, somniant & depingunt. Illi profecto tanti motus actionesq; & opera in homine assidue excitata, non nisi potentissime & simul intelligenti rei, aut causæ, in toto homine dominantis conueniunt. Vide meam illius textus illustrationem in Confes. 305. Verum isti illam tam illustrem descriptionem huius præpotentis & malitiosissimi tyranni, omnibus modis obsecurant.

Apologia Augustana eruditè simul & piè (idq; etiam citando Thomam, qui id à Vincentio habet) docet ac probat, Orig. peccatum esse non tantum defectum boni, seu illarum optimarum virium valentium præstare omnes virtutes & omne bonum officium: Sed esse veram positionem contrariarum virium, pessima quæq; vitia & opera copiosissime proferentium.

Quare citans Augustinum, asserit præter defectum esse concupiscentiam, quam ille in definitione pro secundo genere ponit, & expressè exponit (verba eius sunt) quod sit ipsa natura agra, quæ negligens contemnensq; Deum, quærat terrena, videlicet, non tantum voluptates, sed etiam sapientiam ac iusticiam terrenam, ijsq; bonis confidat, & Deum eiusq; iustitiam aspernetur.

At iste liber & eius author, tantum priuatiuis vocibus excluso planè concupiscentiæ & aliarum positiuarum rerum

nomina, Originale peccatum definit: Sicquè tum postea
riorem partem peccati Originalis, (nempe illud positi-
uum malum, vnde omnis ista horrenda efficacia & im-
mensum chaos prauarum opinionum, cogitationum, cupi-
ditatum, motuum & actionum exoritur, & cui parti origi-
nalis peccati, eiusquè militiae perpetuè pij iubentur re-
pugnare) Excluso prorsus eius genere ex definitione, se-
peliunt, tum etiam priorem partem, tenuissimis, priuati-
uis vocibus, Schade, læsionis, Seuche, morbi, corruptio-
nis, &c. extenuant, & planè prorsus obscurant.

Carentia quidem iusticiæ Originalis: qua vtuntur in
definitione, non esset per sese leuis, Si non adeò prorsus
eleuarent eam iusticiam, fingentes esse tantum quoddam
leue accidens, & nequaquam de essentia hominis aut
coessentialem ipsi, vt Lutherus asseruit vehementis-
simè.

Sed tamen videntur aliquando aliquid posituum,
velle dicere, cum dicunt peccatum istud esse Bosheit
vnd Boshafftigkeit, malitiam aut prauitatem. At mali-
tia aut prauitas quid tandem aliud sunt, quàm vitia tan-
tum quædam? Sunt verò omnia vitia, Teste Apologia
& Schmalcaldicis articulis, tantum fructus aut effectus
originalis peccati, non ipsamet res aut essentia eius: Quæ
iterum est maxima extenuatio originalis peccati & me-
rè Aristotelica Theologia de bonis & prauis habiti-
bus.

Quamprimum audiunt dici bonam Arborem aut
malam, bonum Cor aut prauum, mox ex illa vnicare dua-
as, easquè longè diuersissimas ipsi sophistica, aut alchi-
mistica subtilitate distillant, aut excoquunt planè, sicut
Alchimista oleitatem ab oleo, & aureitatem ab auro,
suo stulto cerebro distillant. Clamant igitur aliud esse
mali-

malitiam aut bonitatem arboris, ab ipso arbore: aliud esse etiam malitiam & bonitatem quam ipsum cor.

Decipiuntur nempe Philosophorum Sapientia: ubi malitia & bonitas mentis, tantum ipsæ virtutes ac vitia esse censentur, quæ per institutionem & assiduam consuetudinem subinde, ad istam ipsorum rasam tabulam veniunt & abeunt, mutanturq;.

At longè alia est ratio creationis illius omnipotentis Dei, qui non condidit mentem omni bono priuatam nudamq;, vt rasam quandam tabellam, sicut Aristotiles non pessimè de spoliata destructaque ista mente aut anima loquitur: Sed Deus initio inspiravit Spiritum veræ vitæ, nempe tum in sese viuum ac operosum, tum etiam viuificantem totum hominem, efficacemque reddentem, cum in omni alio officio, tum præsertim erga sua summa obiecta Deum eiusq; voluntatem ac cultum, suumq; summum bonum aut finem, proximumq;, & omnes omnino creaturas.

Sic itaque Deus arborem istam ipsa natura essentiaque optimam & fructuosissimam in Paradyso, sua manu plantauit, quæ mox prorsus in contrariam, pessimamque arborem degenerauit.

Ille verò ipse Spiritus veræ vitæ & originalis iusticiæ, per illam horrendam apostasiam à summo illo omnis boni vitæq; fonte, & adiunctam mortis sententiam in contrarium Spiritum mortis, seu in istud tristissimum Spiritualeq; cadauer, aut pessimum venenatissimumq; fermentum prorsus inuersus ac immutatus est. Quod proterius eius pessimi, ac prioribus contrarijssimi fructus aut opera tanquam horrendi cuiusdam cadaueris ex sepulchro aperto, (Psalmo 5. Rom. 3. Mat. 23.) exhalantes, liquidissimè demonstrant euincuntq;.

Dementat ergo istos Philosopho Theologos, & captiuos abripit inanis Philosophia de accidentaria

ria bonitate & prauitate, ineptissimè ad orig: iusticiam & iniusticiam traducta, & vt magistra adhibita ac collocata in cathedra Moysi & Christi.

Scripturæ testimonia pro suo errore citata, violentissimè & quidem sæpissimè contra proprias prius impressas explicationes torquet, Sicut & illa perpauca, quæ pro veritate à nobis citata redarguenda sibi desumit.

Alioqui pleraq; & quidem firmissima ac euidentissima testimonia verbi Dei à nobis adducta, planè præterit surda, vti aiunt, aure. Idem artificium exercet etiam in Luth: testimonijs eludendis.

Hinc liquidò apparet prophetiam R. D. Ambsdorffij, fidi parastatæ Lutheri & custodis depositi eius, nimium veram esse, quod Satan id agat per istam suam thesin, aut fundamentum, Orig: peccatum est accidens, vt tota ruina simul & ineffabilis illa instauratio, viuificatio & regeneratio per Christum, effecta ad res prorsus leuiculas, & ad membra puraq; accidentia & ipsorum alterationem, & omninò ad humana philosophicãq; somnia traducatur.

Vociferatur impudentissimè sine fine ac modo, istam Sententiam esse Manichæam, Atquæ ego toties disertissimè & copiosissimè, idquæ etiam ex eius proprijs scriptis, ostendi ingens discrimen inter meam & Manichæorum sententiam: Imò etiam contrà ostendi iam ante quinquennium in Cla. 2. 498. Et in omnibus sequentibus scriptis ipsorũ sententiã manifestè in Manichæismum incurrere. Cur ad ea toties tamq; solidè eis opposita nõ respondent, si omninò libet tam rabiosè de Manichæismo vociferari?

Defensores Pelagiani accidentis, plurimùm abutuntur illo Pauli dicto, Rom. 7. Malum adiacet mihi, cum tamen non possint probare, quod ibi vel vox κακόν, malum, notet ipsum originale peccatum: vel etiam verbũ adiacet, significet accidens. De verbo ipso prius dicam, postea de voce, Malum.

Constat igitur ibi in græco non esse vocem συμβιβηκός,
aut

aut *συμβέβηκε*, quod Accidens vſitatiffimè ſignificat, quod què profectò Paulo non fuit ignotum, ſi id omninò voluiſſet illic dicere.

Verum ibi Apoſtolus ponit verbum, *παρακείται* quod propriiffimè idem ſignificat, quod mihi iam renato proximè adefſt. Sic paulò ante dixerat, velle *παρακείται*, adefſt mihi: quod multi ſimpliciter verterunt, adefſt mihi, & vulgaris, *Wöllen hab ich wol*: Vulgata vtrumq; vertit, velle adiacet, & Malum adiacet mihi.

Sicut autè in priori Paulus non vult verbo *παρακείται*, dicere, illud bonum aut renatum velle eſſe accidens, fuit enim ipſamet bona ac renata voluntas, ſic etiam hoc poſterius non vult illo verbo facere accidens, ſed tantum ſimpliciter affirmare, id ſibi adefſe.

Huc valdè facit, quod verbum *παρακείμαι*, vſitatiffimè ſignificat aliquid proximè adefſe aut adiunctum eſſe, non habita ratione, an illud ſit accidens, aut ſubſtantia. Sic Græci Grammatici vocant ſuum præteritū *παρακείμενον*, tempus proximè adiacens, & notans actionem nunc nunc primū peractam: cum aoriſti notent rem peractam indefinite, nūm in proximo tempore, aut verò iam dudum acta ſit. Cum ergo dicunt id tempus aut actionem eſſe huius *παρακείμενον*, nō id volunt, quod ſit accidens huius præſentis: ſed tantum quod proximè huic præſenti tempori aut actioni adſit ac adiaceat.

Porro etiam quod ibi Bonum & Malum non ſignificet originale iuſticiam aut iniuſticiam, ſed eius effectus ſeu obedientiam & inobedientiam, ex proximè præcedentibus liquidiffimè patet: Nam in proximis verſibus quinque inculcauit, nempe verſu 15. 16. 18. 19. & 20. ſe non poſſe id *καλόν* uel *ἀγαθόν* bonum præſtare, quod vellet, nempe obedientiam perfectam legi, ſed potius contrarium malum. Hoc verò ideo toties inculcat, vt per ſuos parum ſuccedentes conatus obedientiæ, ſeu viam vitæ ſuæ experientiam, multorumq; peccatorum, & imperſectiffimæ obedientiæ, peſſimam ſuam naturam originalis peccati perpetuò obluſtantem eius ſanctiſſimo ſtudio piè uiuen-

B

di de

di demonstrēt, illustrentq; duce lege malos fructus pessima arboris arguentur, atq; ita etiam ipsam arborem radicemq; coarguente. Expende modò candide lector totum istum contextum, & vide quomodo Apostolus iterando & inculcando quærat, se non id bonum quod optat & conatur pia sanctaq; obedientia legi Dei præstare, sed potius contrarium malum subinde languendo & labendo.

Quare tandem concludit in hoc 20. versu, se omnino deprehendere ipso euentu, eam esse suam sortem statumq; ut dum serio cupiat obedire legi, iustissimeque vivere, subinde contra eam præuaricetur: Sicut etiam Versu 18. dixerat, se non reperire in se veram & perfectam obedientiam: ita hic insuper dicit, se subinde in se deprehendere peccata actualia, & omnino imperfectissimam obedientiam, quantumvis multum sudet & conatur facere bonum, utrobique etiam verbum *εὐρίσκω* repetitio, repetit.

Quin etiam in hoc ipso uersu manifesta antithesis, Volenti facere bonum adest malum, indicat, quod hic vox, malum, notet actualia peccata, seu vitam legi Dei parum conformem.

Hoc idem etiam in sequentibus declarat, docens se secundum nouum hominem delectari Legi Dei, cupereque ei obedire, sed subinde militia carnis abripi captiuum ad peccata actualia. Quare manifestum est, hic bonum & malum significare ipsam obedientiam & inobedientiam, quæ sunt fructus Noui & Veteris hominis, seu originalis iusticiæ & iniusticiæ.

Expendatur hic totus contextus, reperietur certe clarius, ei hic Bonum simul & Malum, non ipsos fontes aut radices originalis boni aut mali, Sed potius fructus aut effectus inde peruenientes significare.

Quod verò Paulus loquitur in toto hoc capite de peccato, tanquam re à se diuersa, id inde est, quia loquitur

tur de se, vt iam renato: Vult ergo indicare in se vno ho-
mine partim renato, partim non renato esse duos homi-
nes, internum & externum, bonum velle & malum vel-
le, Mentem & carnem, qui in vno eodemq; indiuiduo
aut persona sunt, & sibi inuicem tanquam in vno lecto cu-
bantes adiaceant, acerrimeq; inter sese ciuili. (vt inquit
Augustinus) bello dimicantes & confligentes luctentur.

Abutitur etiam iste ipse artifex vehementer Luthe-
ri versione, *anhängen*, tanquam si omninò idem valeret
quod accidens, & tanquam si prorsus nullum esset dubi-
um isthic, istas duas voces oppositas bonum & malum sig-
nificare ipsum originale peccatum & iusticiam.

Atqui vt maximè obtineret, hoc loco, Malum idem
planè esse quod originale peccatum, Lutherus valdè cre-
brò sic etiam de substantijs loquitur, vt cum dicit, nobis
carnem & veterem Adamum adhærere, imò & iste ipse
aduersarius citat quædam Lutheri dicta, K. 4. vbi ille
affirmet, quod Diabolus homini peccatum & mortalita-
tem, *habe anghenget*, adiecerit. Num propterea voluit
Lutherus dicere, mortalitatem, aut mortalem Naturam
non esse iam homini coessentialem: Sicut & omnibus
alijs animalibus, sed tantum quoddam eius accidens?

Ceterum valdè mirum est, non pudere istos in hoc to-
to textu Lutheri autoritate abuti, cum ipse disertissimè
& copiosissimè vtrumq; istorum contrariorum inter sese
in Paulo depugnantium, & bonum malum uè patranti-
um, nempe, tum peccatum Originale, tum & nouam
Imaginem Dei, seu internum ac externum hominem de
ipsissima hominis essentia exponat, & intelligenda esse
hic doceat: præterquam quod insuper euidentissimè as-
seruit ibidem in definitione, Originale peccatum esse ip-
sum Cor, Naturam & Rationem cum omnibus suis præ-
stantissimis viribus: vt nullo modo dubitari possit, quod
Lutherus hunc totum Pauli textum quatenus quidem de
originali peccato agat, intellexerit aut intelligendum cen-
suerit

fuerit, non de accidente, sed de ipsissima hominis substantia.

Quod autem Apostolus in hoc & præcedente ac sequente Cap. omnino ita describat orig: peccatum, vt rem aut vim, potentiamq; intelligentem, vide Confes: meam 305.

In spectro quinto sine omni fronte audet iste vociferari, nos subinde oberrare ista corda, Satanam esse conditorem substantiæ intelligentis. Quod est impudentissimum mendacium: non enim Satan creando suam aliquam rem aut creaturam effecit peccatum, vt isti cum Manichæis somniant, sed bonam Dei creaturam interficiendo & immutando, ex bono fecit malum, vt toties Augustinus clamat, vt arbor ista ratione quidem creationis & conseruationis à Deo sit, ratione autem inuersionis ex optima arbore in pessimam, sit Satanæ plantatio, semen antiquæ viperæ & Diaboli. Vide Confes. 122. Sic audet etiam negare, Lutherum affirmasse, peccatum origi. esse quandam essentiam, cum non vnum, sed multa euentissima exempla, testimoniaq; eius contra proferamus. Vide vtramq; Confessionem.

Verum de toto vulgari isto libro breui Deo dante ei abunde respondebitur, Orent autem omnes filium viuientis Dei, vt ipse tollat omnia scandala & errores ex Ecclesia sua dilectissima propter promissam misericordiam & veritatem suam, Amen.

DESCRIPTIO IUSTITIÆ ORIGI: EX

Apologia, ad verbum descripta.

a. Hos morbos, qui maximè aduersantur legi Dei, nō animaduertunt Scholastici, Imò tribuunt interim humanæ NATVRÆ INTEGRAS VIRES, ad diligendum Deum super omnia, ad facienda præcepta Dei, quò ad substantiam actuū, nec vident se pugnantia dicere. b. Nam proprijs viribus posse diligere Deum super omnia, facere præcepta Dei, Quid aliud est, quàm habere iusticiam Originis? Quod si has tantas vires habet humana natura, vt per sese possit diligere Deū super omnia, vt confidenter affirmant Scholastici, quid erit peccatum Originis?

De.

Descriptio Iniusticiae aut peccati Originalis ex

Apologia.

2. Eadem est sententia definitionis, quæ extat apud Augustinum, qui solet definire peccatum originis, concupiscentiam esse. Significat enim concupiscentiam successisse, amissa iusticia. Nam *Ægra Natura*, quia non potest timere & diligere, Deo credere, quærit & amat carnalia: iudicium Dei aut secunda contemnit, aut odit perterrefacta. Ita & defectum complectitur Augustinus, & vitiosum habitum, qui successit. Neq; verò concupiscentia tantum corruptio qualitatatum corporis est, sed etiam *PRAVA CONVERSIO* ad carnalia, in superioribus viribus. Nec vident quid dicant, qui simul tribuunt homini concupiscentiam, non mortificatam à Spiritu sancto, & dilectionem Dei super omnia.

3. Nos igitur rectè expressimus vtrumq; in descriptione peccati originalis, videlicet defectus illos, Non posse Deo credere, non posse Deum timere ac diligere, Item habere concupiscentiam, Quæ carnalia quærit, contra verbum Dei, hoc est, quærit non solum voluptates corporis, sed etiam sapientiam & iusticiam carnalem, & confidit his bonis, contemnens Deum. Neq; solum veteres, sed etiam recentiores, si qui sunt cordatiores, docent simul istam verè peccatum originis esse, defectus videlicet quos recensui, & concupiscentiam.

Addatur perspicuitatis gratia summa vtriusq; textus circiter hoc modo: Iusticia origi: sunt ipsa integræ vires naturæ humanæ, valentes diligere Deum super omnia, & facere præcepta eius: Cuius contrarium est peccatum orig.

Peccatum originale est defectus istius iusticiæ, & insuper contraria concupiscentia, in locum eius succedens, quæ est *ægra Natura*, non valens Deum timere & diligere, eiq; credere: sed quærens

B 3 & amans

a 1. *Obserua. Te re* petit prædicatum iusticiæ Orig: nempe, *VIRES Natura* Integras, & contrarium prædicatum tribuit peccato Orig.

b 1. *Nota, Cōtrariū* præcedentis prædicati tribuendum esse peccato Orig: nempe, vires hominis corruptissimas nihil boni, sed tantum omnia mala agentes.

2. *Declarat quid per* concupiscentiã intelligat, nempe, *agrã aut* corruptam naturam. Quare quod propriè hic Naturæ tribuit, hoc idem mox concupiscentiæ.

3. *Obserua istam* concupiscentiam aut Orig: peccatum esse rem intelligentē, idq; res sumas, utpote quæ quærat iusticiã & sapientiã carnalem, usque bonis fidat, & Deum ipsum, cū sua gratuita iusticia contemnat. Hoc paulò ante dixerat *agrã natu* rã facere. Idem igitur ei ista sunt.

& amans carnalia: & iudicium Dei, aut secura contem-
nens, aut perterrefacta odio habens. Item, Peccatum Ori-
gin: est defectus istius iusticiæ, & concupiscentia: QVÆ
carnalia QVÆRIT, contra verbum Dei, hoc est, QVÆ-
RIT non solum voluptates corporis, sed etiam SAPIEN-
TIAM & IVSTICIAM carnalem, & confidit his bonis,
contemnens Deum.

Germanica porrò Apologia ita concupiscentiam i-
stam, quæ de Originali peccato prædicatur, describit, Die
böse lust oder neigung ist / das wir nach dem aller besten vnd hö-
hesten Krefften / vnd liecht der vernunft / dennoch Fleischlich
wider Gott geneiget vnd gesinnet sindt Item / Erbsünde ist die
böse lust / das alle vnsere Sinne / Herz vnd Mutt / stehet natür-
lich wider Gottes Wort. En audis concupiscentiam esse istā
ipsam præsentem nostram pessimam naturam aut formam
indolemque cordis, mentis, & omnium summarum virium
perpetuò contra Deum feruentium & ruentium.

Concupiscentia cum tribuitur Originali peccato, neces-
sariò non motus illos cupiditatum, sed vim cientem illas
cupiditates significat, teste Paulo Rom. 6. & 7. Quæ autem
est illa vis concupiscens contra Spiritum. Respondet Apo-
stolus, Gal. 5. Caro concupiscit contra spiritum.

Ex hisce locis Apologiæ multa vtilissimè discere po-
tes, Primùm Originalem iusticiam esse ipsas integras vi-
res humanæ naturæ, quibus homo potuit verè agnosce-
re & diligere Deum supra omnia, & eius mandatis le-
giquè obtemperare. Deinde Originali peccato esse con-
trarium prædicatum tribuendum, nempe, quod sint ipsæ-
met corruptissimæ vires, quibus prauè de Deo iudica-
mus, eum extremè odio habemus, & eius legem assidue
violamus.

Tertio hinc discimus Originale peccatum esse de-
fectum istius iusticiæ, seu optimarum naturæ virium, &
insuper concupiscentiam, quæ concupiscentia est ipsa
ægra, corruptaque natura non valens Deo obedire ac sub-
ijci: Sed contra quærens carnalia, iudiciumquè Dei aut
cons

contemnens aut odi o habens. Item, quod peccatum
Originale, teste Aug^ustino, sit ea concupiscentia: QVÆ
carnalia quærit contra verbum, hoc est, quærit non so-
lum voluptates corporis: sed etiam sapientiam & iu-
sticiam carnalem, & confidit hisce bonis contemnens
Deum. Vnde liquidò cernitur Apologiam, sicut & Pau-
lum Roman. 6. & 7. tribuere peccato Originali, quod sit
res potentissima, & simul intelligenter astuteque reg-
nans. Nam accidens brutum non potest quærere sapien-
tiam iusticiamq; carnalem, aut hisce bonis confidere, &
Deum contemnere.

Postremò hinc liquidò habes, quod Origin: iusticia
& iniusticia sit essentia quædam, eaq; nobilissima in toto
homine, nam integræ aut corruptæ vires humanæ nature
omninò sunt ipsæ coessentiales vires animæ. Tum præ-
terea Ægra Natura itidem essentia est. Deniq; illa vis aut
potentia, quæ quærit iusticiam & sapientiam carnalem,
ijsq; bonis confidit, omninò est ipsamet praua mens, &
non quoddam fugax accidens.

Hisce adijce hoc Augustini testim: lib: de Ciuitate Dei.
15. Capi: Caro concupiscit aduersus Spiritum, in cuius
carnis fructibus & inuidiam commemorat, qua vtiq; Cain
stimulabatur, & accendebatur in fratris exitium. Benè sub-
auditur, erit, id est, Ad te enim conuersio eius erit, & tu do-
minaberis illi. Cum enim **COMMOTA FVERIT
PARS IPSA CARNALIS, QVAM PECCATVM
APPELLAT** Apostolus Rom. 7. vbi dicit: Non ego ope-
ror illud, sed quod habitat in me peccatum, quam partem
animi etiam philosophi dicunt esse vitiosam, non quæ
mentem debeat trahere, sed cui mens debeat imperare,
eamq; ab illicitis operibus ratione cohibere. Cum ergò
commota fuerit ad aliquid perperam committendum,
si acquiescatur & obtemperetur dicenti Apostolo, Rom-
no, 6. Ne exhibeatis membra vestra arma iniquitatis pec-
cato: ad mentem domita & victa conuertitur, vt subdita
ratio dominetur, Hoc præcipit Deus.

En

En clarè audis, Augustinum affirmare Paulum Roman. 6. & 7. describentem peccatum orig: ipsamet carnem concupiscentem, contra spiritum vocare peccatum. Est verò nobis omnis contentio tantum de illo peccato.

Sed obijcitur contra, Augustinus negat, peccatum esse substantiam. Respondeo: Loquitur de toto peccato in genere considerato: præterea lib. 1. contra Iul. citans Basilium clarè ita se, Patresq; alios exponit, quod loquatur de substantia habente propriam Materiam à prauo Deo conditam, quodq; mox initiò propriam substantiam id peccatum habuerit, antequam esset in homine. Ego autem loquor tantum de praua forma summi gradus animæ, quam formam spiritualis cadaueris nobis Satan trucidando nobis induxit, per immutationem ex bono, vt inquit Augustinus, faciendo malum.

Est verò & illud hic diligenter obseruandum, quod condere aliquam essentiam, ita vt etiam eius materiam efficias, sit planè diuinæ omnipotentia, præsertim si materia ex nihilo fiat: sed mutare formam essentialem, præsertim bonam in malam, potest quisuis destruens rem quampiam bonam beneq; conditam, vt etiam bestia interficiens hominem.

Obijcitur & illud, quod dicat, interdum Augustinus, concupiscentiam esse accidens. Respondeo disertissimè, loquitur in illis citatis ab Hess: testimonijs, de libidine venerea, quæ non est ipsum Orig: peccatum, sed eius effectus. Postremò obseruetur etiam quod Chemnitius probat Augustinum sæpe abuti voce peccati, & non vsurpare secundum Scripturæ consuetudinem, quam nos hic sequimur. Equiuocationis ergo ambiguitas decipit aduersarios eius testimonia vrgentes, tanquam pugnantia nobiscum.

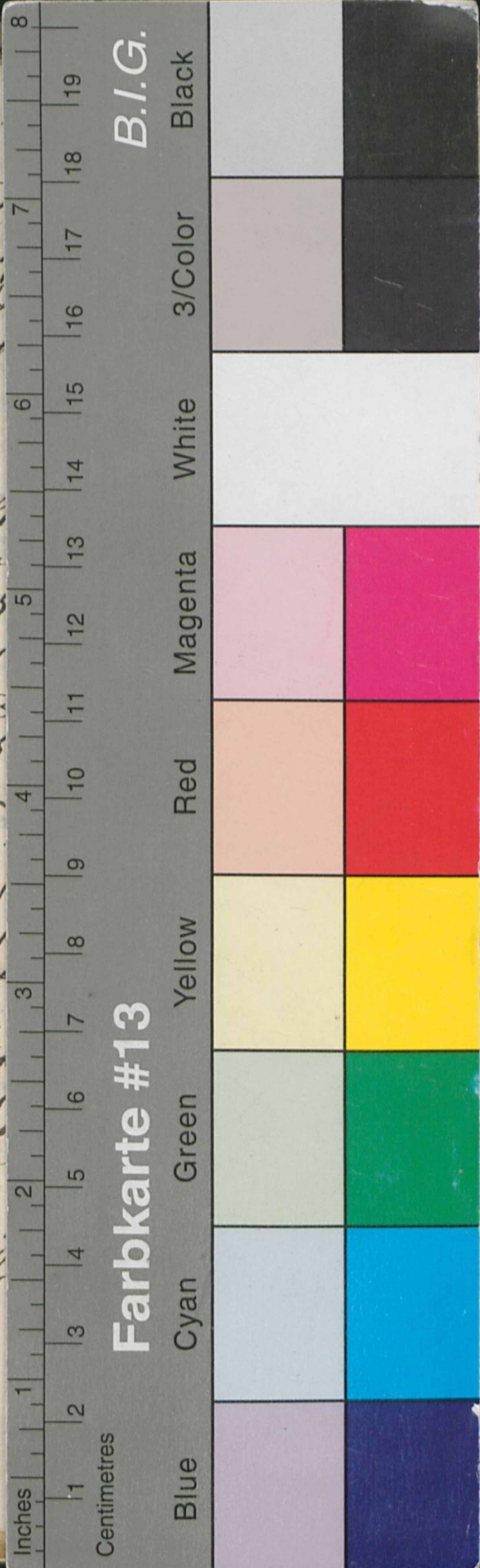
Filius Dei tollat omnes errores & scandala propter misericordiam & veritatem suam san-

ctissimè promissam, Amen.

FINIS.

154093

X 1995726

SPIRITVS S. FL
GVR AE AVT TYPI ORL
GINALE PECCATVM
depingentes:

REFVTATIO PELAGIA-
norum Spectorum.

Sine Christophoro Wehler, p. f. f. f.
ORIGINALE peccatum nusquam ita plenè, copio-
seq; describitur, vt Rom. 5. 6. 7. & 8. Ibi affirmat Apo-
stolus, illud esse Vim quandam præpotentem, regnan-
temq; in toto homine. Edentem rationalis naturæ opera
variorum vitiorum, cupiditatum & actualium peccato-
rum, Militantem malitiosissimè contra Deum legemq;
eius, accusantem & nouum hominem, ei seruire conan-
tem. Conuenit cum hoc Christus & tota scriptura, acce-
dente etiam eius fido interprete tertio Helia, quod sit ip-
sum Cor, Mens, aut Ratio cum omnibus suis præstantissi-
mis viribus. Confitetur & Augustinus Apostolo ibi pecca-
tum esse ipsam carnem concupiscentem contra spiritum,
libro de Ciuitate Dei 15. capi. 7. & toties definiens, pecca-
tum Originale esse concupiscentiam. Quod eius prædica-
tum disertè exponit Apologia, quod sit ipsamet corrupta
Natura, sitq; ea vis, quæ quærit carnalem sapientiam & ius-
ticiam, ijsq; bonis confidit, contemnens Deum &
eius iusticiam. Estné istud accidens separa-
bile, aut potius nobilissima
essentia? *H. A. Walbaum
Salsfeldia. 1745.*

Anno M. D. LXXII.